

LOKALNY PROGRAM

rewitalizacji

Gminy Brzeżno

na lata 2017-2023

**Fundacja Nauka
dla Środowiska**

ul. Raclawicka 15-17
75-620 Koszalin
www.ndsfund.org
tel. 94 347 82 05

**Aktywa Plus
Emilia Kowalska**

ul. Bolesława Śmiałego 39/2
70-351 Szczecin
www.aktywaplus.pl
tel. 91 444 31 63

**Koszalińska Agencja
Rozwoju Regionalnego S.A.**

ul. Przemysłowa 8
75-216 Koszalin
www.karsa.pl
tel. 94 341 63 30

**„4C Centrum
Ekonomii Społecznej” sp. z o.o.**

ul. Koński Kierat 14/15
70-563 Szczecin
www.4c.szczecin.pl
tel. 91 881 26 94

Spis treści

Wstęp	4
1.	6
Ogólna charakterystyka społeczno-gospodarcza gminy Brzeźno na tle regionu	6
2.	8
Powiązania programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy Brzeźno	8
3.	16
Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych w gminie Brzeźno	16
3.1. Metodologia diagnozy na potrzeby rewitalizacji	16
3.2. Geokodowanie danych i zasięg przestrzenny diagnozy	27
3.3. Analiza wewnętrznego zróżnicowania gminy ze względu na występowanie zjawisk kryzysowych w głównych sferach funkcjonalnych: Analiza ilościowa/statystyczna	29
Sfera społeczna	29
Sfera gospodarcza	35
Sfera techniczna	38
Sfera przestrzenno-funkcjonalna	41
3.4 Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego w gminie Brzeźno	44
4.	47
Wyznaczenie obszarów rewitalizacji z uwzględnieniem partycypacji mieszkańców i lokalnych liderów – diagnoza pogłębiona	47
4.1. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji	48
4.2. Obszar rewitalizacji w opinii Wójta gminy Brzeźno	54
4.3. Charakterystyka podobszarów rewitalizacji – problemy, potrzeby, potencjały i propozycje rozwiązań	55
4.3.1. Obszar rewitalizacji Brzeźno	56
5.	60
Wizja, cele i kierunki działania	60
5.1. Wizja	61
5.2. Cele i kierunki działania	65
6.	69
Lista projektów rewitalizacyjnych	69
6.1. Główne projekty rewitalizacyjne dotyczące obszaru zdegradowanego, które będą realizowane w ramach danego programu rewitalizacji	70
6.2. Ogólny opis projektów rewitalizacyjnych uzupełniających	81

7.	83
<i>Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów</i>	83
<i>i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji</i>	83
8.	88
<i>Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów</i>	88
<i>i grup aktywnych na terenie gminy</i>	88
<i>w proces rewitalizacji</i>	88
9.	94
<i>System realizacji (wdrażania)</i>	94
<i>programu rewitalizacji</i>	94
10.	96
<i>System monitoringu skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu</i>	96
<i>Zestawienie wskaźników diagnozy/monitoringu</i>	103
<i>Spis map</i>	104
<i>Spis tabel</i>	105
<i>Spis rysunków</i>	106
<i>Spis załączników</i>	107
<i>Spis literatury</i>	108

Wstęp

Rewitalizacja w Polsce nabiera coraz większego znaczenia jako skuteczne narzędzie polityki społeczno-gospodarczej i planowania przestrzennego. Podjęte w tym zakresie działania legislacyjne mają na celu systemowe wsparcie procesów rewitalizacji poprzez wdrożenie narzędzi prawnych, aby jak najefektywniej zarządzać tymi procesami. Wraz z wejściem w życie Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. 2017.poz. 1023) zostały doprecyzowane zadania własne gminy w obszarze działań rewitalizacyjnych. Wskazane przepisy nie wprowadziły nowego zadania własnego gminy, które obciążałoby ją dodatkowymi obowiązkami, ale określiły zasady oraz tryb przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji przy pomocy gminnego programu rewitalizacji. Ponadto do 31 grudnia 2023 roku wymieniona ustawa (art. 52) dopuszcza realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych w ramach wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji przyjmowanego uchwałą Rady Gminy na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2016 r. poz.446 ze zm.).

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Brzeźno na lata 2017-2023 jest wieloletnim dokumentem planistycznym, którego zadaniem jest, koordynowanie i integrowanie różnorodnych aktywności z zakresu rewitalizacji. Wskazany program ma na celu wzmacnianie działań na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców na obszarze gminy, na których zdiagnozowano koncentrację negatywnych zjawisk społecznych współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej. Treść dokumentu ujmuje działania gminy w sposób kompleksowy tak, aby nie pominąć, żadnej z wymienionych sfer zarówno na wskazanym obszarze, jak i jego otoczeniu. Wskazanie obszaru rewitalizacji w Gminie Brzeźno zostało poprzedzone diagnozą, szeroko opisaną w niniejszym dokumencie. Ma ona na celu zidentyfikowanie kluczowych problemów o znaczeniu społecznym, gospodarczym, przestrzennym oraz środowiskowym. Analizę aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie wykonano w oparciu o dane statystyczne w agregacji na poziomie sołectw, dokumenty strategiczne i opracowania gminne oraz inne dostępne informacje. Przeprowadzono także badania jakościowe i ilościowe, warsztaty diagnostyczne konsultacje społeczne, które stanowiły podstawę do weryfikacji założeń dokumentu i ukształtowania dalszych działań, w tym wyznaczenia obszarów rewitalizacji.

Wskazany Program został opracowany zgodnie z „Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” przygotowanymi przez Ministerstwo

Rozwoju i „Zasadami realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w ramach RPO WZ na lata 2014-2020” określonymi przez Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego i cyt. wyżej ustawą o rewitalizacji. Wymienione wytyczne wyjaśniają oraz definiują kluczowe pojęcia związane z rewitalizacją, ale co najważniejsze wskazują cechy i elementy programu rewitalizacji, które obligatoryjnie muszą się w tym dokumencie znaleźć. Wszystkie wskazane wyżej wytyczne zostały uwzględnione w niniejszym Programie Rewitalizacji.

Prace związane z opracowaniem „Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Brzeżno w latach 2017-2023” realizowane były przy aktywnym udziale społeczności lokalnej, która na etapie tworzenia dokumentu miała możliwość wniesienia swoich pomysłów, opinii, stanowisk, sprzeciwu, aprobaty. Konsultacje społeczne były skierowane do szerokiego grona aktorów życia społecznego i gospodarczego w gminie, w tym: mieszkańców gminy, przedsiębiorców, przedstawicieli sektora publicznego oraz organizacje pozarządowe.

Głęboko wierzymy, że dzięki wdrożeniu Lokalnego Programu Rewitalizacji zwiększy się atrakcyjność gospodarcza gminy Brzeżno, a co za tym idzie stworzona zostanie szansa do trwałego rozwoju poprzez tworzenie nowych przedsięwzięć gospodarczych oraz miejsc pracy. Ponadto wdrożenie działań zaplanowanych w Lokalnym Programie Rewitalizacji pozwoli na rozwój społeczno-kulturalno gminy. Objęcie obszaru gminy Brzeżno Programem Rewitalizacji będzie stanowiło podstawę do ubiegania się przez nią o dofinansowanie poszczególnych przedsięwzięć z funduszy zewnętrznych, w tym środków z Unii Europejskiej.

1.

Ogólna charakterystyka społeczno-gospodarcza gminy Brzeżno na tle regionu

Gmina Brzeźno jest gminą wiejską położoną w północno-zachodniej Polsce, na Pojezierzu Zachodniopomorskim (Wysoczyźnie Łobeskiej i Pojezierzu Drawskim), w województwie zachodniopomorskim, w południowo-zachodniej części powiatu świdwińskiego. Siedzibą gminy jest wieś Brzeźno.

Tabela 1. Wybrane wskaźniki społeczno-gospodarcze dla gminy Brzeźno na tle powiatu świdwińskiego

WYBRANE DANE STATYSTYCZNE	Gmina Brzeźno 2013	Gmina Brzeźno 2014	Gmina Brzeźno 2015	Powiat świdwiński 2015
Ludność	2880	2849	2849	47994
Ludność na 1 km ²	26	26	26	44
Kobiety na 100 mężczyzn	98	98	96	103
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	56,5	55,8	59,4	56,9
Dochody ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca [zł]	3635	3345	3780	3491
Wydatki ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca [zł]	3545	3726	3439	3392
Turystyczne obiekty noclegowe	1	1	1	12
Porady udzielone w ramach podstawowej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca	3	3	4	5
Lesistość [%]	27,1	27,2	27,3	35,5
Mieszkania oddane do użytkowania na 10 tys. ludności	3	3	4	15
Pracujący na 1000 ludności	69	64	57	145
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	17,3	13,8	11,9	10,5
Ludność - w ogółu ludności - korzystająca z instalacji [%]				
wodociągowej	81,7	81,7	81,8	94,2
kanalizacyjnej	51,5	59	59,1	82,7
gazowej	32,9	32,9	32,9	35,1
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	837	782	789	1457

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Statystyczne Vademecum Samorządowca, 2013, 2014, 2015, Warszawa.

2.

Powiązania programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy Brzeźno

2.1. Strategia Rozwoju Gminy Brzeźno na lata 2014-2022 (z perspektywą na lata 2023-2027)

W gminie Brzeźno podstawowym dokumentem strategicznym jest Strategia Rozwoju Gminy na lata 2014-2022 z perspektywą na lata 2023-2027 (SR GB) uchwalona 22 grudnia 2014 roku (Uchwała Nr II/9/2014). Poza stałymi i typowymi dla takiego dokumentu elementami, np. diagnozą sytuacji społeczno-gospodarczej, analizą SWOT, wizją i misją, obszarami strategicznymi i kierunkami rozwoju wyodrębniono też szczególne z punktu widzenia włączenia społecznego (wyników badań ankietowych) i efektywności realizacji założeń takich programów kwestie (analiza i wnioski z realizacji dotychczasowych lokalnych strategii).

Inicjatywy proponowane w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Brzeźno (LPR GB) doskonale wpisują się w przedstawianą w SR GB misję samorządu gminy Brzeźno, która sformułowana została następująco: „Gmina Brzeźno, zarządzana w sposób partnerski, przy aktywnym udziale społeczeństwa, w efektywny sposób wykorzystująca posiadany potencjał ludzki, przyrodniczy i kulturowy w celu stworzenia dogodnych warunków do życia mieszkańcom, harmonijnego rozwoju przedsiębiorczości, turystyki oraz rekreacji” (*Strategia Rozwoju Gminy ... 2014*, s. 145). Aktywny udział członków lokalnej społeczności, efektywne wykorzystanie potencjału ludzkiego wraz ze stworzeniem dogodnych warunków do życia to zagadnienia kluczowe z punktu widzenia realizacji celów rewitalizacji społecznej w zakresie włączenia społecznego, wzrostu poziomu zainteresowania i zaangażowania w sprawy lokalne, przejęcia współodpowiedzialności za sprawy lokalne, a także poprawy jakości życia, które w szerszym oglądzie odzwierciedlać będą stopniowe wychodzenie ze stanu kryzysowego tejże społeczności.

LPR GB znajduje bezpośrednie przełożenie na trzy spośród czterech wyróżnionych w ww. dokumencie obszarów strategicznego rozwoju, tj. Obszaru 1. „Edukacja, gospodarka, rolnictwo, rynek pracy”, Obszaru 2. „Środowisko naturalne, turystyka, sport i rekreacja, dziedzictwo kulturowe”, Obszaru 4. „Pomoc społeczna i ochrona zdrowia, bezpieczeństwo publiczne, administracja publiczna”, a także pośrednio i w bardziej ograniczonym zakresie Obszaru 3. „Infrastruktura ochrony środowiska, infrastruktura techniczna i komunikacyjna”.

Propozycje działań zawarte w LPR GB spójne są również z celami strategicznymi i przypisanymi do nich celami operacyjnymi zdefiniowanymi w SR GB:

- **Cel strategiczny 1 „Zapewnienie nowych miejsc pracy poprzez wsparcie przedsiębiorczości i podniesienia konkurencyjności inwestycyjnej gminy”:**

- Cel operacyjny 1.1. „Zwiększenie liczby miejsc pracy”.
- **Cel strategiczny nr 2 „Efektywny systemem edukacji powiązany z aktywnością mieszkańców”:**
- Cel operacyjny 2.1. „Aktywizacja i podnoszenie kwalifikacji zawodowych mieszkańców na lokalnym rynku”,
- Cel operacyjny 2.2. „Podniesienie poziomu kształcenia na terenie gminy”.
- **Cel strategiczny nr 3 „Wspieranie rozwoju rekreacji i turystyki na bazie podstawowych zasobów, jakimi są walory naturalne gminy”:**
- Cel operacyjny 3.1. „Zwiększenie uczestnictwa mieszkańców w korzystaniu z usług kultury, sportu i rekreacji”,
- Cel operacyjny 3.2. „Wzmacnianie istniejących oraz kreowanie nowych czynników atrakcyjności gminy w tym w zakresie dostępności infrastruktury oraz jakości oferty kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej”.
- **Cel strategiczny nr 5 „Tworzenie przestrzeni publicznej i kompleksowych rozwiązań zapewniających integrację mieszkańców i poczucie bezpieczeństwa”:**
- Cel operacyjny 5.1. „Rozwiązywanie problemów społecznych i stymulowanie aktywności zawodowej sprzyjającej włączeniu społecznemu”,
- Cel operacyjny 5.2. „Dostosowanie infrastruktury i oferty w zakresie opieki społecznej do zachodzących zmian demograficznych”,
- Cel operacyjny 5.3. „Ograniczenie negatywnego oddziaływania społecznego obszarów zdegradowanych oraz problemowych”,
- Cel operacyjny 5.4. „Rewitalizacja i/lub zagospodarowanie terenów zielonych w przestrzeni publicznej”,
- Cel operacyjny 5.5. „Rewitalizacja i/lub zagospodarowanie obiektów zabytkowych”,
- Cel operacyjny 5.6. „Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego”,
- Cel operacyjny 5.7. „Rozwijanie tożsamości i integracji społeczności oraz aktywna polityka prorodzinna.”

Jak wspomniano cele LPR GB pośrednio znajdują również odzwierciedlenie w celach strategicznych i operacyjnych Obszaru 3. „Infrastruktura ochrony środowiska, infrastruktura techniczna i komunikacyjna”, są to:

- **Cel strategiczny nr 4 „Podniesienie jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury technicznej, poprawę dostępności komunikacyjnej, wykorzystanie źródeł odnawialnych oraz likwidacja zaniedbań w zakresie ochrony środowiska”:**

- Cel operacyjny 4.1 „Poprawa dostępności komunikacyjnej środkami transportu zbiorowego”,
- Cel operacyjny 4.2. „Rozwój infrastruktury i systemu usług teleinformatycznych”,
- Cel operacyjny 4.3. „Podniesienie poziomu świadomości ekologicznej społeczeństwa”.

2.2. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Brzeżno na lata 2016-2025

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brzeżno (SRPS GB), przyjęta Uchwałą Rady Gminy dnia 21 grudnia 2015 roku (Nr Uchwały XII /65/2015), to dokument „wyznaczający główne kierunki działań mające na celu zapewnienie mieszkańcom gminy odpowiedniej jakości życia” (*Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych ... 2015*, s. 3). Strategie rozwiązywania problemów społecznych to względnie trwałe wzory interwencji społecznych podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk), występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. SRPS GB składa się z dwóch kluczowych elementów (poza częścią wprowadzającą): 1. Diagnozą problemów społecznych możliwych do identyfikacji w gminie i 2. Właściwą Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych, obejmującą kluczowe z punktu widzenia rewitalizacji społecznej – misję, wizję, cel główny, cele szczegółowe wraz z przedstawionymi systemami wdrażania, aktualizacji i monitoringu strategii uzupełnionymi przez ustalenie ram finansowych.

Inicjatywy przedstawione w LPR GB są w przeważającym stopniu spójne z wizją SRPS GB, zgodnie z którą „Gmina Brzeżno w 2025 roku to przyjazne, bezpieczne i atrakcyjne, zasobne miejsce życia, pracy, działalności i wypoczynku wszystkich mieszkańców”, a także z przedstawioną w niej misją sformułowaną następująco „Polityka społeczna prowadzona przez samorząd lokalny gminy Brzeżno zapewnia mieszkańcom poczucie bezpieczeństwa, kompleksową opiekę nad rodziną, wspomaga najsłabszych, służy rozwiązywaniu problemów uzależnień oraz umożliwia pełne uczestnictwo w życiu społeczności.” (*Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych ... 2015*, s. 38).

Stąd LPR GB ujawnia szereg punktów wspólnych kolejno z:

- **Celem strategicznym nr 1.1 „Wspieranie osób bezrobotnych w poszukiwaniu pracy oraz przeciwdziałanie i eliminowanie psychospołecznych skutków bezrobocia”:**
- Celem operacyjnym nr 1.1.1 „Usamodzielnianie bezrobotnych poprzez ułatwienie im podjęcia zatrudnienia”,

- Celem operacyjnym nr 1.1.2 „Stwarzanie warunków do zdobycia doświadczeń zawodowych przez bezrobotnych absolwentów różnych typów szkół”,
- Celem operacyjnym nr 1.1.3 „Aktywizacja bezrobotnych zmierzająca do polepszenia ich pozycji na rynku pracy”,
- Celem operacyjnym nr 1.1.4 „Ograniczanie negatywnych konsekwencji bezrobocia, w tym szczególnie bezrobocia długotrwałego”.
- **Celem strategicznym nr 2.1 „Profesjonalizacja działalności systemu pomocy społecznej w zapobieganiu ubóstwu i łagodzeniu jego skutków”:**
- Celem operacyjnym nr 2.1.1 „Umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne środki i możliwości”,
- Celem operacyjnym nr 2.1.3 „Zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka”,
- Celem operacyjnym nr 2.1.4 „Doprowadzanie w miarę możliwości do usamodzielniania osób i rodzin dysfunkcyjnych oraz ich integracji ze środowiskiem lokalnym”,
- Celem operacyjnym nr 2.1.5 „Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób i rodzin dotkniętych problemami społecznymi”.
- **Celem strategicznym nr 3.1 „Kompleksowa opieka nad rodziną i dzieckiem. Wzmocnienie trwałości rodziny i przeciwdziałanie niekorzystnym zjawiskom dezorganizującym życie rodzinne”:**
- Celem operacyjnym nr 3.1.1 „Rozwijanie form kompleksowego systemu pomocy dziecku i rodzinie”,
- Celem operacyjnym nr 3.1.2 „Pomoc dzieciom z rodzin dysfunkcyjnych poprzez działania edukacyjne i wspierające by lepiej radziły sobie z trudną sytuacją rodzinną”,
- Celem operacyjnym nr 3.1.3 „Udzielanie wsparcia rodzinom wielodzietnym”.
- **Celem strategicznym nr 4.1 „Ułatwienie funkcjonowania w środowisku lokalnym osób niepełnosprawnych i starszych. Stworzenie warunków do uczestniczenia w życiu lokalnej społeczności”:**
- Celem operacyjnym nr 4.1.1 „Stworzenie osobom niepełnosprawnym i starszym warunków do aktywnego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej”,
- Celem operacyjnym nr 4.1.2 „Wyrównywanie szans życiowych osób niepełnosprawnych”,
- Celem operacyjnym nr 4.1.3 „Poprawa sytuacji osób niepełnosprawnych na rynku pracy”,

- Celem operacyjnym nr 4.1.4 „Przeciwdziałanie izolacji społecznej niepełnosprawnych dzieci”.
- **Celem strategicznym nr 5.1 „Stworzenie kompleksowego systemu pomocy prawnej, psychologicznej i socjalnej dla osób dotkniętych przemocą domową”:**
- Celem operacyjnym nr 5.1.1 „Zwiększanie świadomości społecznej do pomagania ofiarom przemocy domowej poprzez prowadzenie kampanii edukacyjnych”.
- **Celem strategicznym nr 6.1 „Efektywne rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii”:**
- Celem operacyjnym nr 6.1.1 „Zapobieganie powstawaniu nowych problemów alkoholowych i narkomanii”,
- Celem operacyjnym nr 6.1.2 Zmniejszenie rozmiarów problemów, które aktualnie występują”,
- Celem operacyjnym nr 6.1.3 Zwiększanie dostępności i skuteczności terapii dla uzależnionych i ich rodzi”.

2.3. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Brzeźno 1997 (z uwzględnieniem zmian w 2007 i 2012 roku)

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Brzeźno (SUiKZP GB) zostało przyjęte Uchwałą Nr XXII/108/97 z dnia 27 maja 1997 roku przez Radę Gminy Brzeźno, a następnie zmienione Uchwałami Rady Gminy Brzeźno: Nr IV/14/07 z dnia 15 lutego 2007 roku i Nr XXIV/95/2012 dnia 8 października 2012 roku. Ze względu na wspomniane aktualizacje w 2007 i 2012 roku jest dokumentem obowiązującym w zakresie planowania przestrzennego gminy Brzeźno. SUiKZP GB to dokument sporządzany dla całego obszaru gminy, który określa w sposób ogólny politykę przestrzenną i lokalne zasady zagospodarowania na terenie gminy. Studium jest podstawowym dokumentem kreującym politykę przestrzenną gminy. Obok miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego jest aktem planowania przestrzennego i w systemie planistycznym zaliczane jest do aktów planowania ogólnego.

Brak jest wyraźnych bezpośrednich powiązań LPR GB z SUiKZP GB, za wyjątkiem kilku relacji pośrednich kwestii społecznych z następującymi kierunkami zagospodarowania przestrzennego:

- Wykorzystaniem istniejącego zainwestowania po byłych PGR do prowadzenia działalności gospodarczej z uwagi na borykanie się z problemem wysokiego bezrobocia,
- Rewitalizacją zniszczonych obiektów gospodarczych byłych PGR oraz zabudowy wielorodzinnej,
- Rozwoju infrastruktury technicznej i turystycznej w kontekście ich znaczącego wpływu na poziom życia mieszkańców i ograniczeń rozwoju gminy, w tym wypadku w sektorze turystycznym.

Uzasadnieniem dla potrzeby przeprowadzenia działań rewitalizacyjnych na obszarach rewitalizacji Gminy Brzeźno są przede wszystkim problemy występujące w sferze społecznej takie jak: wysoki poziom bezrobocia, ubóstwo, przestępczość, poziom edukacji, kapitał społeczny, uczestnictwo w życiu publicznym i kulturalny, a także problemy w sferze gospodarczej, technicznej i środowiskowej. Wymienione problemy ujęte zostały w opisanych wyżej dokumentach strategicznych: „Strategii Rozwoju Gminy Brzeźno na lata 2014-2022 (z perspektywą na lata 2023-2027)” (SRGB) Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Brzeźno na lata 2016-2025W przedmiotowych dokumentach zostały zdefiniowane główne kierunki interwencji w odniesieniu do problemów społecznych, które wymagają przeprowadzenia działań rewitalizacyjnych. W dokumencie SRGB wskazano, że gmina w efektywny sposób wykorzystuje posiadany potencjał ludzki, przyrodniczy i kulturowy w celu stworzenia dogodnych warunków do życia mieszkańcom, harmonijnego rozwoju przedsiębiorczości, turystyki oraz rekreacji (SRGB s. 145). Dokumenty strategiczne wyznaczają cele i działania, których realizacja powinna w znaczny sposób przyczynić się do złagodzenia bądź rozwiązania wskazanych problemów. W wymienianych wyżej dokumentach strategicznych wskazano na konieczność poprawy warunków życia mieszkańców gminy (np. Cel strategiczny nr 1.1 „Wspieranie osób bezrobotnych w poszukiwaniu pracy oraz przeciwdziałanie i eliminowanie psychospołecznych skutków bezrobocia”). Opisane wyżej dokumenty stanowią podstawę do wyznaczenia kierunków działań rewitalizacyjnych na obszarach rewitalizacji. Muszą one mieć charakter kompleksowy i być zintegrowane z innymi działaniami wspierającymi integrację społeczną. Powinny przyczyniać się do zmniejszenia ubóstwa oraz prowadzić do zwiększenia szans na zatrudnienie mieszkańców obszarów rewitalizowanych.. Realizacja tych działań przyczyni się do pobudzenia aktywności społecznej mieszkańców tych obszarów, co wpisuje się w założenia ujęte we wskazanych dokumentach strategicznych. Ujęto w nich, że należy doprowadzić do zrównoważonego rozwoju gminy w oparciu o rozwój i powszechną dostępność mieszkańców do infrastruktury technicznej, kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej i wypoczynkowej. Rewitalizacja jest więc szansą dla rozwoju

obszarów rewitalizacji Gminy, bowiem będzie wpływać na procesy społeczne, a jednocześnie będzie zapobiegać zjawiskom kryzysowym, wynikającym z postępującego procesu degradacji technicznej.

3.

Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych w gminie Brzeźno

3.1. Metodologia diagnozy na potrzeby rewitalizacji

Diagnoza będąca integralnym elementem programu rewitalizacji obejmuje w szczególności pogłębioną analizę spraw społecznych dla określenia ewentualnych potrzeb podjęcia działań wyprzedzających o charakterze społecznym (dotyczących rozwiązywania problemów społecznych oraz pobudzających aktywność lokalną), co w dalszej kolejności pozwoli na przygotowanie działań rewitalizacyjnych o bardziej złożonym, kompleksowym charakterze i oddziaływaniu. Takie działania mają na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz gotowości i świadomości mieszkańców co do możliwości partycypacyjnego współdecydowania o obszarze objętym programem rewitalizacji.

W procesie diagnozy i delimitacji obszarów rewitalizacji na potrzeby niniejszego lokalnego programu rewitalizacji kierowano się poniższymi zasadami:

- Kompleksowa rewitalizacja może być podejmowana wyłącznie na „obszarach rewitalizacji” (obszarach stanowiących całość lub część obszaru zdegradowanego), dla których interwencja została zaplanowana w gminnych programach rewitalizacji,
- Obszar lub obszary typowane do rewitalizacji muszą wyróżniać się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych oraz współwystępujących wraz z nimi przynajmniej jednego z negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych. W tym celu należy wykorzystać oceny syntetyczne zaproponowanych wskaźników (tabela 2).
- Wyznaczone obszary rewitalizacji muszą posiadać odzwierciedlenie w opisie ich granic w tekście gminnego programu rewitalizacji oraz poprzez oznaczenie na mapie stanowiącej załącznik do programu rewitalizacji,
- Władze gminy podejmują decyzję, czy proces rewitalizacji dotyczyć będzie tylko jednego z obszarów zdegradowanych, czy też wskaże więcej niż jeden obszar, a następnie przygotowuje odrębne projekty dla każdego z nich. Jeden projekt rewitalizacyjny nie może obejmować kilku obszarów zdegradowanych.
- Co do zasady obszary rewitalizacji wyznaczone winny być na terenie jednostek osadniczych (miast, wsi, przysiółków, kolonii),
- Niezamieszkałe tereny przemysłowe, w tym po portowe i po wydobywcze, tereny powojkowe albo po kolejowe, na których występują wyżej wspomniane negatywne zjawiska mogą wejść w skład obszaru rewitalizacji wyłącznie w przypadku, gdy działania możliwe do przeprowadzenia na tych terenach przyczynią się do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym.

Rysunek 1. Schemat diagnozy sytuacji wewnętrznej w gminie na potrzeby rewitalizacji

Wyznaczenie obszarów zdegradowanych zostało poprzedzone opisem i oceną aktualnego stanu gminy na bazie dostępnych dokumentów, statystyki publicznej, badań ankietowych wśród Sołtysów i wywiadów bezpośrednich z Wójtem oraz mieszkańcami. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych objęła analizę obszarów gospodarczych, przestrzenno-funkcyjnych, środowiskowych oraz technicznych – stan wyposażenia w infrastrukturę techniczną oraz stan techniczny obiektów budowlanych itp. Obszary zdegradowane wyznaczone zostały porównując sołectwa wewnątrz gminy, na podstawie stopnia zróżnicowania wskaźników cząstkowych degradacji.

Do wyznaczenia obszarów zdegradowanych na terenie gminy wykorzystano wskaźniki podstawowe (tabela 1), które opisują natężenie zjawisk w obrębie sołectwa. Założono, że przyjęcie sołectwa jako podstawowej jednostki analizy przestrzennej ułatwi pozyskiwanie informacji z publicznych portali statystycznych, w tym Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego oraz Urzędu Gminy. Wskaźniki przyjęte do oceny posiadały również charakter fakultatywny, co było pomocne w uwzględnieniu specyficznych cech danego obszaru i wewnętrznego zróżnicowania badanych jednostek analitycznych. Istotny z punktu widzenia oceny wskaźników jest ich charakter stymulacyjny lub destymulacyjny. Stymulanta jest dodatnio skorelowana ze zmienną objaśnianą, czyli wzrost wartości zmiennej objaśniającej prowadzi do wzrostu zmiennej objaśnianej. Natomiast destymulanta jest ujemnie skorelowana ze zmienną objaśnianą, czyli wzrost wartości zmiennej objaśniającej prowadzi do spadku zmiennej objaśnianej (tabela 2).

Rysunek 2. Schemat wyznaczania obszaru zdegradowanego

Wskaźniki przyjęte do analizy statystycznej pogrupowano ze względu na charakter i ładunek informacyjny w odniesieniu do poniższych obszarów:

- społecznego (m.in. bezrobocie, ubóstwo, przestępczość, poziom edukacji, kapitał społeczny, uczestnictwo w życiu publicznym i kulturalnym);
- gospodarczego (w szczególności w zakresie stopnia przedsiębiorczości, kondycji lokalnych przedsiębiorstw);
- (lub/i) przestrzenno-funkcjonalnego (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych);
- (lub/i) technicznego (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska);
- (lub/i) środowiskowego (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska).

Dane niezbędne do przeprowadzenia analiz statystycznych pozyskano ze zbiorów statystyki publicznej oraz jednostek administracji publicznej, w tym:

- Urzędu Gminy,
- Powiatowego Urzędu Pracy,
- Policji,
- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej,
- Głównego Urzędu Statystycznego.

Wskaźniki opisujące zjawiska oceniono przyjmując zasadę, że wskazują sytuację kryzysową w przypadku kiedy ich wartość przekracza wartość mediany dla całego zbioru analizowanych jednostek. Uwzględniono przy tym jednocześnie charakter zmiennej przyjmując:

$$Wk_i \text{ gdy } x_i \text{ jest stymulantą } \quad x_i \leq Me$$

$$Wk_i \text{ gdy } x_i \text{ jest destymulantą } \quad x_i \geq Me$$

gdzie:

Wk_i – wskaźnik krytyczny,

x_i – wartość zmiennej w sołectwie i ,

Me – mediana.

Tabela 2. Przykładowe wskaźniki diagnozy zjawisk kryzysowych

Grupy cech	Wskaźnik (charakter zmiennej stymulanta/destymulanta)	Źródło danych ^a
SFERA SPOŁECZNA	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 100 mieszkańców (destymulanta)	UG, GOPS,PUP/ MSC
	Odsetek długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym (destymulanta)	UG, GOPS,PUP/ MSC
	Liczba przestępstw na 100 mieszkańców (destymulanta)	UG, GOPS,PUP/ MSC/2016
	Liczba przestępstw przeciwko rodzinie i opiece na 100 mieszkańców (destymulanta)	UG, GOPS,PUP/ MSC
SFERA GOSPODARCZA	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 100 mieszkańców (stymulanta)	UG, GUS / MSC
	Odsetek mieszkańców prowadzących działalność gospodarczą (stymulanta)	UG/ MSC
	Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców (destymulanta)	UG, GUS / MSC
	Odsetek osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych (destymulanta)	UG, PUP/ MSC
SFERA INFRASTRUKTURALNA	Odsetek budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1970 r. (destymulanta)	UG/MSC
	Przeciętna powierzchnia użytkowa lokalu na jedną osobę (stymulanta)	UG/MSC
	Odsetek mieszkań popegeerowskich w ogólnym zasobie mieszkaniowym miejscowości/osiedla/obrębu statystycznego (destymulanta)	UG/MSC/2016
	Odsetek budynków bez wodociągu do ogólnej liczby budynków (w %) (destymulanta)	UG/MSC
	Odsetek budynków poddanych termomodernizacji do ogólnej liczby budynków (stymulanta)	UG/MSC
SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCYJNALNA	Dobowa liczba połączeń transportem publicznym (bus, autobus, kolej)	UG/MSC
	Odsetek długości dróg o nawierzchni utwardzonej (asfalt) (stymulanta)	UG/MSC

	Dostępność do podstawowych usług (odległość w km dojazdu do przedszkola lub szkoły) (destymulanta)	UG, GIS/ MSC
	Liczba placów zabaw, zorganizowane miejsca spotkań młodzieży na otwartym powietrzu na terenie sołectwa na 100 mieszkańców (stymulanta)	UG, GUS/ MS
	Dostępność do podstawowych usług (odległość w km dojazdu do zakładu opieki zdrowotnej (przychodni zdrowia) (destymulanta)	UG, GIS/ MSC
SFERA ŚRODOWISKOWA	Dziki wysypiska śmieci powierzchnia na 100 mieszkańców (destymulanta)	UG/ MSC
	Powierzchnia terenów zieleni: parków spacerowo-wypoczynkowych, na 100 mieszkańców (stymulanta)	UG/ MSC
	Powierzchnia terenów zieleni: zieleni osiedlowej, zieleńców na 100 mieszkańców (stymulanta)	UG/ MSC
	Odsetek obszarów zdegradowanych przyrodniczo (w %) (destymulanta)	UG/ MSC

^a Znaczenie skrótów: GUS – Główny Urząd Statystyczny, UG – Urząd Gminy, PUP – Powiatowy Urząd Pracy, GOPS – Gminy Ośrodek Pomocy Społecznej, NSP – Narodowy Spis Powszechny, NUTS4 – powiat, NUTS5 – gmina, MSC – miejscowość statystyczna, GIS – Geograficzne Systemy Informacji.

Na potrzeby projektu przyjęto następujące definicje obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Obszar zdegradowany to obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz negatywnych zjawisk o innym charakterze, tj. gospodarczym lub środowiskowym lub przestrzenno-funkcjonalnym lub technicznym. Przyjęto, że aby obszar zamieszkały sołectwa mógł być zaliczony do obszaru zdegradowanego muszą wystąpić dwa warunki:

- minimum dwa wskaźniki sfery społecznej przekraczają wartości krytyczne (medianę),
- liczba wskaźników negatywnych sfer społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz funkcjonalno-przestrzennej stanowi 50% i więcej wszystkich analizowanych wskaźników.

Obszar rewitalizacji to obszar zamieszkały sołectwa, ważny dla rozwoju lokalnego, stanowiący całość lub część obszaru zdegradowanego. Występuje w nim kumulacja zjawisk problemowych o charakterze społecznym, gospodarczym, środowiskowym, infrastrukturalnym i przestrzenno-funkcjonalnym. Jest o taka część obszaru zdegradowanego, w której prowadzone będą działania rewitalizacyjne. Należy zaznaczyć, że dodatkowo można wskazać w gminie taki obszar, który ma istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gminy – może okazać się, że jest to cały obszar zdegradowany, jego część albo jeden z obszarów zdegradowanych lub ich części. Obszar rewitalizacji musi być obszarem skoncentrowanym terytorialnie, obejmującym nie więcej niż 20% powierzchni gminy i 30% mieszkańców. Jeśli wyznaczony w diagnozie obszar zdegradowany jest większy niż 20% powierzchni lub przekracza 30% mieszkańców gminy, to należy wyznaczyć mniejszy obszar rewitalizacji, mieszczący się we wskazanych wyżej limitach.

Rozpoznanie zjawisk problemowych i ich przyczyn powstania odbywa się na drodze diagnozy pogłębionej w oparciu o wywiady bezpośrednie, wywiady kwestionariuszowe oraz zogniskowane wywiady grupowe. Diagnoza pogłębiona pomaga zrozumieć genezę kumulacji problemów, jak również pozwala rozpoznać potencjał rozwojowy obszaru rewitalizacji.

Rysunek 3. Schemat wyznaczania obszaru rewitalizacji

Obszar rewitalizacji musi być obszarem skoncentrowanym, ale nie musi być obszarem ciągłym przestrzennie. Możliwe jest utworzenie kilku podobszarów, ważne jednak aby łącznie nie przekraczały wyżej wskazanych limitów.

Zgodnie z przyjętą definicją obszar rewitalizacji wyznaczono (rysunek 3) w oparciu o diagnozę pogłębioną przy wykorzystaniu czterech metod badawczych:

- Indywidualna ankieta bezpośrednia – z sołtysami w gminie,
- IDI – *Individual In-Depth Interview*, tj. indywidualny wywiad pogłębiony – z osobami sprawującymi władzę w gminie (wójt),
- FGI – *Focus Group Interview*, tj. zogniskowany wywiad grupowy – z lokalnymi liderami w gminie,
- Wywiady i animacje – z mieszkańcami sołectw.

Celem diagnozy pogłębionej są następujące cele szczegółowe:

- identyfikacja problemów i potrzeb społecznych oraz określenie stopnia ich ważności dla mieszkańców w gminie z uwzględnieniem perspektywy różnych grup interesu, tj. sołtysów, przedstawicieli władz lokalnych oraz innych mieszkańców;
- dokonanie pogłębionej diagnozy potencjału rozwojowego gminy ze szczególnym uwzględnieniem aspektów społecznych, ekonomicznych, geograficzno-przyrodniczych, przestrzenno-funkcjonalnych, infrastrukturalnych i technicznych;
- ocena potencjału rozwojowego gminy przez różne grupy mieszkańców, tj. sołtysów, przedstawicieli władz lokalnych i lokalnych liderów;
- ustalenie i konsultacja wstępnych propozycji (pomysłów) na projekty możliwe i sugerowane do włączenia w plany rewitalizacji społecznej dla wybranych obszarów na terenie wytypowanych gmin województwa zachodniopomorskiego włączonych w Specjalną Strefę Włączenia. Obserwacje na potrzeby pogłębionej diagnozy przeprowadzono za pomocą różnych metod i technik badawczych, w zależności od postawionych celów szczegółowych oraz grupy respondentów (interesariuszy).

3.2. Geokodowanie danych i zasięg przestrzenny diagnozy

Pierwszym krokiem w procedurze identyfikacji obszarów zdegradowanych jest podział mapy gminy na jednostki analityczne, dla których będą zbierane dane. Przyjęta jednostka powinna dotyczyć obszaru zamieszkałego, nie może obejmować obszaru całej gminy lub miasta, czy też przeciwnie – np. jednego budynku. Zasięgi przestrzenne obszaru lub obszarów rewitalizacji dokonywane są przy kilku założeniach:

- program rewitalizacji może obejmować więcej niż jedno terytorium wymagające wsparcia;
- zasięg każdego z tych obszarów obejmuje tereny o szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk istotnych dla rozwoju danej gminy;
- ustalenia zasięgu przestrzennego obszaru lub obszarów rewitalizacji dokonuje się w oparciu o analizę dokumentów strategicznych lub planistycznych gminy lub w oparciu o indywidualne kryteria (wraz z odniesieniem ich do wartości referencyjnych dla danej gminy);
- program rewitalizacji łącznie nie może obejmować więcej niż 20% powierzchni gminy i powinien dotyczyć nie większej liczby ludności niż 30% jej mieszkańców.

W przypadku badanej gminy do wyznaczenia obszarów zdegradowanych przyjęto za jednostkę analityczną sołectwo. Jest to podyktowane głównie aspektami funkcjonowania gminy, a co się z tym wiąże, podziału środków pieniężnych jak i również planowania działań. Warto podkreślić, iż organem uchwałodawczym w sołectwie jest zebranie wiejskie, które jest przykładem realizacji idei demokracji bezpośredniej, podczas którego artykułowane są najważniejsze problemy mieszkańców sołectwa. Sołtysa oraz Radę Sołecką wyłaniają stali mieszkańcy danego sołectwa.

W gminie Brzeźno funkcjonuje 11 jednostek pomocniczych gminy, będących sołectwami tj.: Brzeźno, Chomętowo, Karsibór, Koszanowo, Pęczeryno, Pólchleb, Przyrzecze Rzepczyno, Słonowice, Więclaw, Wilczkowo. W procesie diagnostycznym zbadano każdą jednostkę pod kątem tych samych wskaźników. Uzyskano tym samym oddzielne obrazy sytuacji społeczno-gospodarczej oraz natężenia problemów dla każdego z sołectw.

Mapa 1. Podział gminy Brzeżno na jednostki analityczne – sołectwa

3.3. Analiza wewnętrznego zróżnicowania gminy ze względu na występowanie zjawisk kryzysowych w głównych sferach funkcjonalnych: Analiza ilościowa/statystyczna

Diagnozę na potrzeby lokalnego programu rewitalizacji przeprowadzono dla całej gminy, badając jednocześnie negatywne zjawiska w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej oraz technicznej. Aby stwierdzić istnienie i określić zakres negatywnych zjawisk w każdej z ww. sfer zastosowano szereg wskaźników. W ich doborze wykorzystano wytyczne zamieszczone w ustawie z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji¹ oraz zasady realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020². Należy zaznaczyć, iż dobór wskaźników dla gminy wynika z jej specyfiki i wewnętrznych uwarunkowań. Ze względu na brak danych statystycznych dotyczących zjawisk środowiskowych oraz zapisy ustawy o rewitalizacji, która dopuszcza aby obszar zdegradowany był wyznaczony w oparciu o negatywne zjawiska społeczne oraz co najmniej jedno z negatywnych zjawisk gospodarczych, technicznych, przestrzenno-funkcjonalnych lub środowiskowych, diagnozę statystyczną przeprowadzono dla 4 obszarów tj. społecznego, gospodarczego, technicznego i funkcjonalno-przestrzennego. Diagnozę problemów sfery środowiskowej wykonano w dalszej części opracowania w oparciu o wywiady pogłębione z sołtysami, mieszkańcami oraz władzami gminy.

Sfera społeczna

W planowaniu działań w ramach rewitalizacji społecznej, problemy społeczne są najważniejszym obszarem analizy. Stąd dużą uwagę poświęcono dokładnemu zdiagnozowaniu tych zjawisk i pozyskaniu jak największej liczby wskaźników. W ustawie

¹ (Dz.U. 2015 poz. 1777), Ustawa z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji.

² Zasady realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020 opracowane przez Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020.

o rewitalizacji (art. 9 ust. 1) wskazano zjawiska, które powinny zostać uwzględnione w analizie zjawisk społecznych. Są to przede wszystkim:

- ubóstwo,
- wysokie bezrobocie,
- wysoka przestępczość,
- niski poziom edukacji i kapitału społecznego,
- niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

Charakter i skala zjawisk społecznych powoduje potrzebę wykorzystania szerszego zestawu wskaźników w celu uzyskania obiektywnego obrazu stanu kryzysowego i rozpoznania zjawisk negatywnych. Poniżej przedstawiono wskaźniki opisujące wymienione zjawiska.

Ubóstwo

Zjawisko ubóstwa zbadano wykorzystując dane gromadzone przez Ośrodki Pomocy Społecznej, które są podstawową jednostką w systemie. Ośrodek Pomocy Społecznej jest miejscem pierwszego kontaktu osób poszukujących pomocy. Zgodnie z prawem ośrodki takie działają w każdej gminie i wykonują zadania własne gminy w zakresie pomocy społecznej, w ramach realizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. W analizie ubóstwa można stosować wiele różnych miar przy czym najczęściej stosowanymi są:

- liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 100 mieszkańców,
- wielkość zasiłków pomocy rodzinie w przeliczeniu na rodzinę.

Bezrobocie

Jednym z głównych zjawisk, które obserwuje się na obszarach zdegradowanych jest wysoki poziom bezrobocia. Mamy zatem do czynienia z sytuacją, w której część mieszkańców tego obszaru, zdolnych do pracy i pragnących ją podjąć nie znajduje zatrudnienia. Pojęcie osoby bezrobotnej oznacza ogólnie osobę niezatrudnioną, nieprowadzącą działalności gospodarczej i niewykonującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia (w pełnym lub niepełnym wymiarze czasu pracy). Bezrobocie szczególnie długostrawnie niesie za sobą negatywne skutki społeczne, wśród których najczęściej wymienia się: trudności materialne, utratę statusu społecznego, niską samoocenę, problemy rodzinne oraz problemy natury psychicznej (depresję), w niektórych przypadkach bezdomność, a często także zjawiska patologii

społecznej jak: alkoholizm, narkomania, przestępczość. Wysokie bezrobocie w regionie pociąga za sobą wysokie koszty związane z utrzymaniem osób bezrobotnych oraz służb zajmujących się ich problemami i obsługą. Wraz ze wzrostem bezrobocia następuje również spadek dochodów do budżetu gminy. W analizie bezrobocia można stosować poniższe wskaźniki:

- odsetek bezrobotnych,
- odsetek długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym.

Przestępczość

Przestępczość jest zjawiskiem społecznym i stanowi zbiór czynów zabronionych ustawowo pod groźbą kary, a popełnionych na obszarze gminy. Wysoka przestępczość dość silnie kształtuje negatywny obraz danego obszaru w społecznej świadomości, dodatkowo jeszcze wzmacniając występowanie innych problemów o charakterze społecznym. W ramach niniejszej diagnozy zwrócono uwagę zarówno na przestępczość „widoczną”, której ofiarą może być każda osoba przebywająca w gminie, jak też przestępczość tzw. „za zamkniętymi drzwiami”, szczególnie przemoc domową. Przestępczości towarzyszy szereg innych negatywnych zjawisk społecznych i związane jest to często z przejawami uzależnień (alkoholizmem, narkomanią itp.), co uwarunkowane jest występowaniem większej liczby sklepów monopolowych, czy też pubów oraz dyskotek, w których sprzedawany i spożywany jest alkohol oraz występuje nielegalny handel środkami odurzającymi. W analizie przestępczości można stosować wiele miar przy czym najczęściej stosowanymi są:

- liczba przestępstw na 100 mieszkańców,
- czyny karalne nieletnich na 100 mieszkańców.

Edukacja

Podstawą kształtowania kapitału ludzkiego i społecznego w gminie jest lokalny system edukacji. Należy przyjąć, iż wyniki w nauce nie są jedynie związane z jakością kształcenia, ale wynikają również z warunków materialnych i społecznych jakie występują zarówno w środowisku domowych jak również w otoczeniu społecznym rodziny. Dzieci z obszarów zdegradowanych rzadko uzyskują dobre wyniki w nauce np. sprawdzianu szóstoklasisty czy też sprawdzianów gimnazjalnych. Szkolnictwo na obszarach wiejskich boryka się z szeregiem problemów związanych z finansowaniem małych nierentownych szkół, dojazdami dzieci do szkoły, czy też pozyskaniem kadry nauczycielskiej. Szkoły na wsi są jedną z najważniejszych instytucji społecznych, które

wspierają kapitał kulturowy wsi, integrują lokalne społeczności i często są nośnikami nowych idei oraz wsparciem dokonujących się przemian społecznych i gospodarczych. Rozwój edukacji przedszkolnej oraz żłobków na obszarach wiejskich jest uważany obecnie za jeden z podstawowych warunków poprawy sytuacji na rynku pracy i aktywizacji zawodowej młodych kobiet.

Ze względu na możliwości pozyskania danych statystycznych i merytoryczny charakter informacji do oceny sfery społecznej przyjęto pięć wskaźników:

- liczbę osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 100 mieszkańców,
- odsetek bezrobotnych,
- liczbę przestępstw na 100 mieszkańców,
- wyniki egzaminów państwowych w szkołach podstawowych i gimnazjach³,
- wielkość zasiłków pomocy rodzinie w przeliczeniu na rodzinę.

Gmina Brzeźno jest zróżnicowana wewnętrznie ze względu na poziom zjawisk społecznych. Największa koncentracja zjawisk negatywnych ma miejsce w sołectwie Wilczkowo i Słonowice, w którym odnotowano 4 wskaźniki negatywne. Następne w kolejności to sołectwa: Brzeźno, Pęczeryzno, Karsibór i Więclaw (3 wskaźniki negatywne).

³ Wyniki egzaminów końcowych w szkołach podstawowej i gimnazjalnej są średnią wyników uzyskanych przez poszczególnych uczniów zamieszkałych w danym sołectwie.

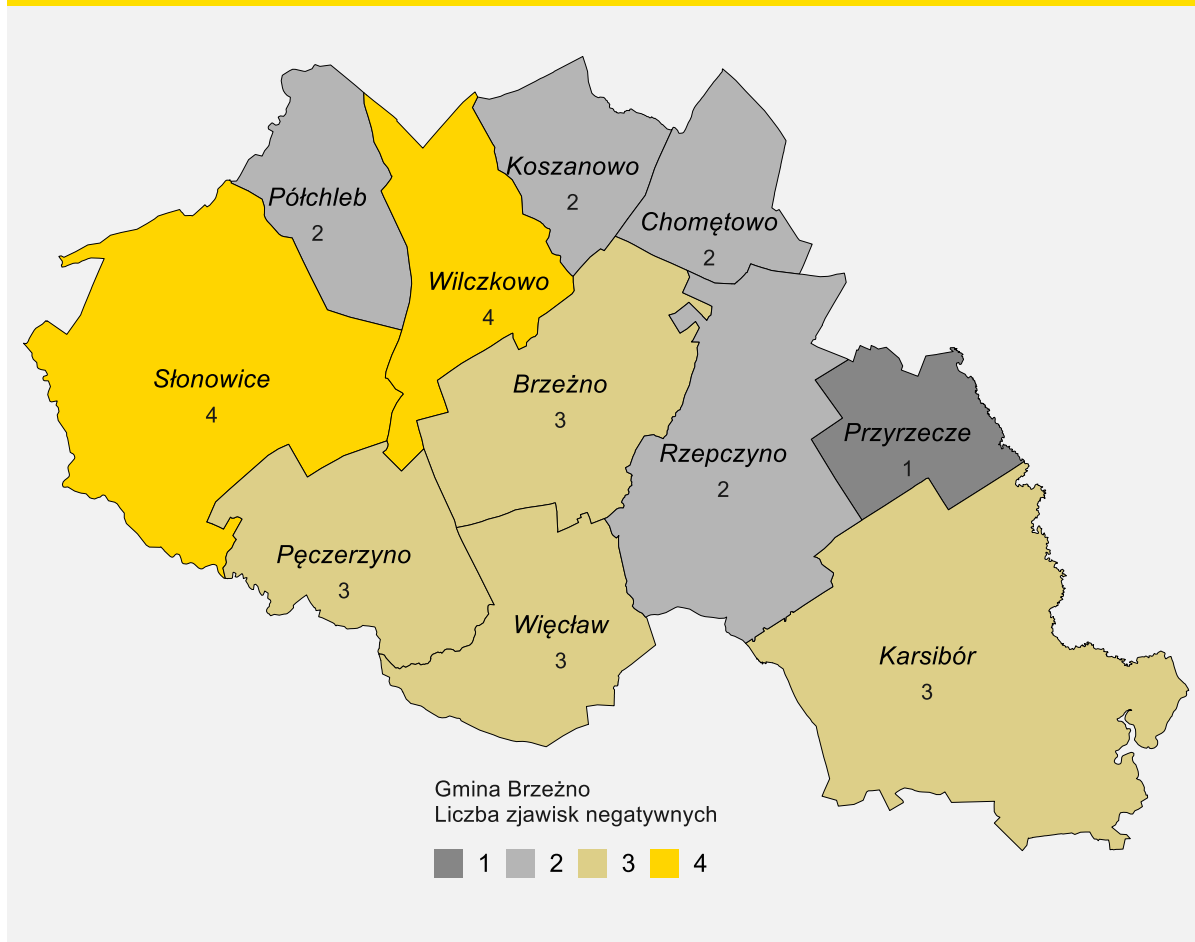
Tabela 3. Wskaźniki sfery społecznej w sołectwach gminy Brzeźno

Sołectwa	Korzystający z pomocy społecznej na 100 mieszkańców	Odsetek bezrobotnych [%]	Przestępstwa na 100 mieszkańców	Wynik egzaminów w szkołach [%]	Wielkość zasiłków pomocy rodzinie w przeliczeniu na rodzinę [zł]	Liczba zjawisk negatywnych ^a
Brzeźno	7,3661	7,0313	1,6741	43,8500	403,39	3
Chomętowo	4,6512	6,9767	1,1628	36,3000	3683,14	2
Karsibór	9,3525	6,4748	2,1583	61,8000	4676,76	3
Koszanowo	7,1038	4,3716	0,5464	27,9750	4733,51	2
Pęczeryzno	7,5301	6,6265	1,5060	63,2000	4519,02	3
Półchleb	3,0612	7,1429	2,0408	58,9000	2327,56	2
Przyrzecze	7,3171	4,8780	1,2195	0,0000	4844,90	1
Rzeczyno	5,0595	2,9762	3,5714	79,1500	5718,66	2
Słonowice	7,7778	8,0000	1,7778	38,8000	4149,17	4
Więclaw	9,8485	13,6364	-	18,0000	2376,29	3
Wilczkowo	10,9290	9,8361	1,0929	37,3000	6245,40	4
Mediana^b	7,3661	6,9767	1,5060	38,8000	4519,02	-

^a liczba wskaźników, które przekroczyły wartość krytyczną (medianę) dla całego zbioru analizowanych przypadków

^b mediana inaczej wartość środkowa lub wartość przeciętna, drugi kwartyl jest to wartość cechy w szeregu uporządkowanym, powyżej i poniżej której znajduje się jednakowa liczba obserwacji. Mediana znalazła szerokie zastosowanie w statystyce jako średnia znacznie bardziej odporna na elementy odstające niż średnia arytmetyczna. Na podstawie analizy w relacji do wartości mediany wyznaczono liczbę wskaźników krytycznych w każdym sołectwie.

Mapa 2. Koncentracja zjawisk negatywnych sfery społecznej w sołectwach gminy Brzeźno^a

^a liczba zjawisk negatywnych równa się wskaźnikom z przekroczoną wartością krytyczną

Sfera gospodarcza

Negatywne zjawiska w sferze społecznej są często wynikiem słabej kondycji lokalnej gospodarki. Jest to związane z procesem kumulacji problemów ekonomicznych, gdzie niski poziom przedsiębiorczości powoduje wysokie bezrobocie oraz spadek dochodów ludności. Ubożenie lokalnej społeczności prowadzi do problemów związanych ze wzrostem przestępczości, uzależnieniami i przemocą w rodzinie. Brak perspektyw znalezienia pracy i uzyskania określonego poziomu życia powoduje, że osoby młode nie widzą przyszłości rozwoju zawodowego i emigrują do większych ośrodków gospodarczych, co prowadzi do zjawiska procesów depopulacyjnych i w efekcie – starzenia się lokalnych zasobów ludzkich.

Sytuację gospodarczą na poziomie lokalnym analizuje się przede wszystkim za pomocą obserwacji liczby funkcjonujących podmiotów gospodarczych, postaw przedsiębiorczych mieszkańców i gotowości do zakładania nowych przedsiębiorstw. O kondycji lokalnej gospodarki może świadczyć również liczba wyrejestrowanych działalności gospodarczych, jak też liczba opuszczonych i wynajętych lokali usługowych.

Istotny z punktu widzenia rozwoju lokalnej gospodarki jest poziom kapitału ludzkiego, który stanowi potencjał dla powstających przedsiębiorstw i funkcjonowania rynku pracy. Brak wykwalifikowanych pracowników i trudności ze znalezieniem osób chętnych do pracy zniechęca inwestorów i w dużym stopniu wpływa na niski poziom inwestycji w gminie. Kapitał ludzki można mierzyć poprzez obserwację odsetka osób w wieku poprodukcyjnym jak również poziomu wykształcenia osób bezrobotnych ze szczególnym uwzględnieniem odsetka osób z wykształceniem gimnazjalnym i podstawowym.

Na potrzeby analizy sytuacji gospodarczej przyjęto trzy wskaźniki:

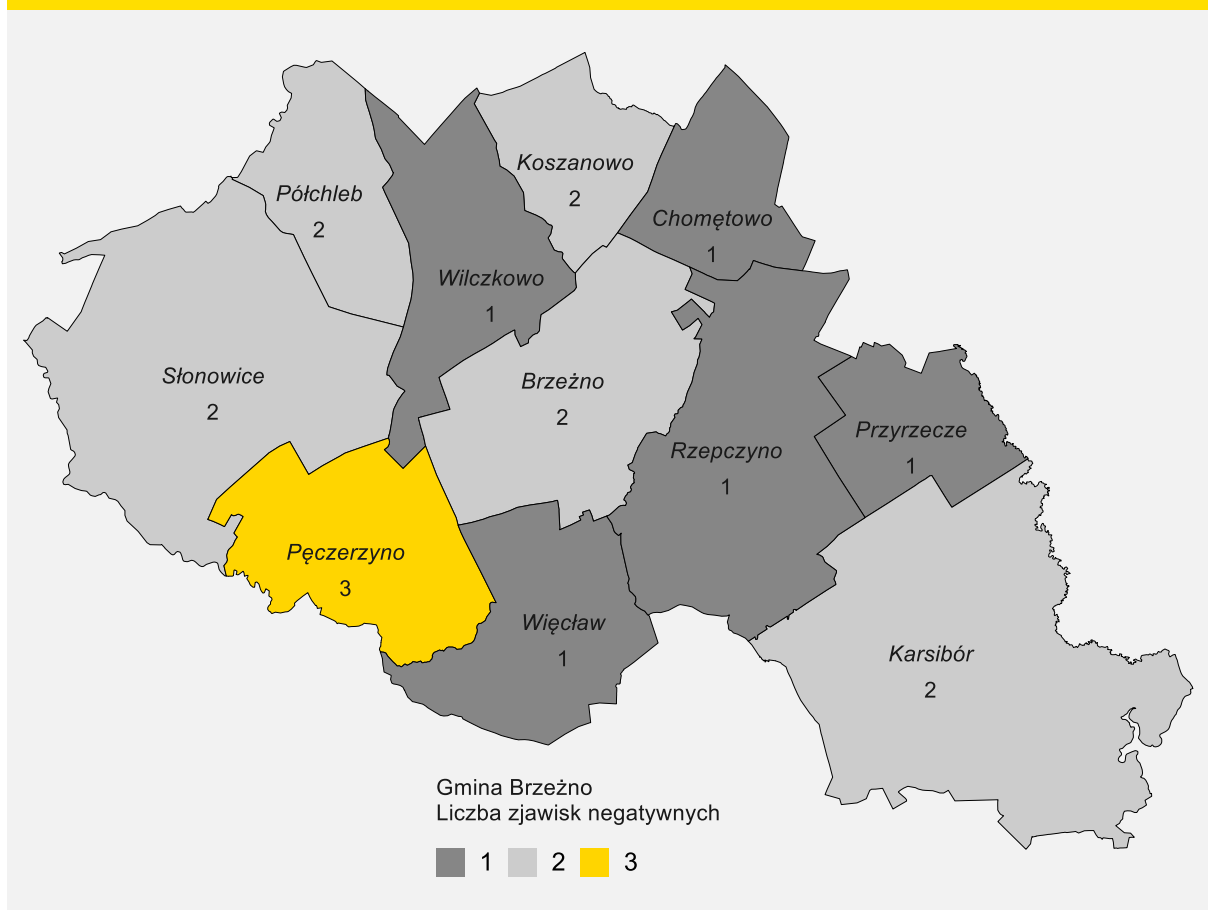
- liczbę zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 100 mieszkańców,
- odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców,
- odsetek osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych.

W sferze gospodarczej najgorsza sytuacja występuje w sołectwach: Brzeźno, Pólchleb, Słonowice, Karsibór, Koszanowo, Pęczierzyno, w których 2 (w przypadku Pęczierzyna 3) analizowane wskaźniki przekroczyły wartość krytyczną.

Tabela 4. Wskaźniki sfery gospodarczej w sołectwach gminy Brzeźno

Sołectwa	Liczba zarejestrowanych przedsiębiorstw na 100 mieszkańców	Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym [%]	Odsetek osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych [%]	Liczba zjawisk negatywnych
Brzeźno	3,0134	21,6518	30,1587	2
Chomętowo	1,1628	10,4651	0,0000	1
Karsibór	2,1583	12,9496	55,5556	2
Koszanowo	1,6393	17,4863	0,0000	2
Pęczeryno	2,1084	16,8675	27,2727	3
Pótleb	3,0612	21,4286	57,1429	2
Przyrzecze	2,4390	19,5122	0,0000	1
Rzepczyno	2,3810	19,0476	10,0000	1
Słonowice	1,5556	15,7778	50,0000	2
Więclaw	3,0303	12,8788	33,3333	1
Wilczkowo	0,0000	12,5683	22,2222	1
Mediana	2,1583	16,8675	27,2727	-

Mapa 3. Koncentracja zjawisk negatywnych sfery gospodarczej w sołectwach gminy Brzeźno

Sfera techniczna

Jednym z problemów, który szczególnie dotyka obszary wiejskie jest poziom zainwestowania w sferze infrastruktury technicznej. W szerokim ujęciu dotyczy to obiektów budowlanych, mieszkalnych, efektywności energetycznej budynków, długości i jakości dróg, chodników, sieci przesyłowych, kanalizacji, wody, gazu oraz szerokopasmowego Internetu. W przeciwieństwie do obszarów wysoko zurbanizowanych wieś posiada rozproszoną zabudowę co powoduje relatywnie wysokie koszty prowadzonych inwestycji i możliwości ich finansowania z podatków lokalnych oraz opłat czynszowych. Inwestorzy prywatni nie są zainteresowani inwestycjami tam gdzie przypuszczalne zyski z eksploatacji obiektów i sieci nie będą pokrywały kosztów początkowych inwestycji i później utrzymania ich stanu technicznego. Z drugiej strony inwestycje publiczne realizowane poprzez budżety gmin nie są w stanie zaspokoić wszystkich potrzeb mieszkańców. Dlatego tak ważne jest wsparcie tych gmin, które funkcjonują w słabej strukturze gospodarczej przy ograniczonych możliwościach prowadzenia inwestycji. Przykładowe wskaźniki dotyczące sfery technicznej dotyczą: ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej, sieci wodociągowej czy też budynków podłączonych do kanalizacji. Wskaźnik dotyczący udziału budynków wybudowanych przed 1970 obrazuje ich stan techniczny ze względu na długi okres eksploatacji oraz stare technologie wykorzystane przy ich budowie. W szczególności dotyczy to właściwości termicznych (ocieplenia, stolarki okiennej oraz wentylacji), systemów ogrzewania oraz elementów konstrukcyjnych, które z upływem czasu mogą stanowić zagrożenie dla użytkowników. Należy zaznaczyć, że dobór wskaźników sfery technicznej jest w dużej mierze uzależniony od ich dostępności na poziomie sołectw oraz miejscowości. Dlatego też na potrzeby analizy sytuacji technicznej przyjęto dwa poniższe wskaźniki:

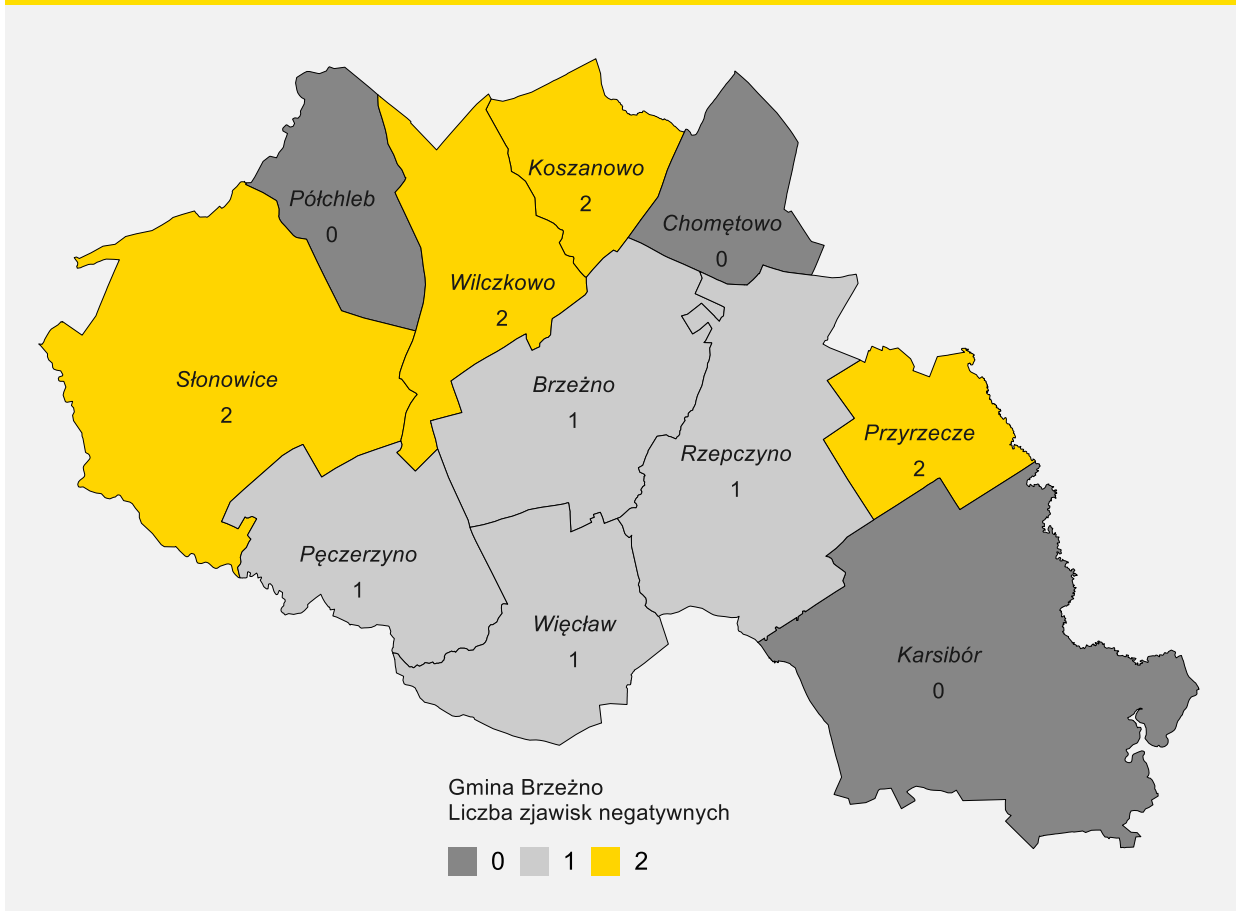
- przeciętna powierzchnia użytkowa lokalu na osobę,
- odsetek mieszkań popegeerowskich w ogólnym zasobie mieszkaniowym.

Analiza powyższych wskaźników pokazała, że w sferze technicznej najgorsza sytuacja występuje w sołectwach Słonowice, Wilczkowo, Koszanowo i Przyrzecze, w których wszystkie analizowane wskaźniki przekroczyły wartość krytyczną.

Tabela 5. Zestawienie wskaźników sfery technicznej w sołectwach gminy Brzeźno

Sołectwa	Przeciętna powierzchnia użytkowa lokalu na osobę (w m kw.)	Odsetek mieszkań popegeerowskich w ogólnym zasobie mieszkaniowym [%]	Liczba zjawisk negatywnych
Brzeźno	23,7726	0,5178	1
Chomętowo	23,7791	0,0000	0
Karsibór	21,6978	0,0000	0
Koszanowo	18,8994	0,1220	2
Pęczeryno	21,2861	0,0000	1
Pótleb	23,8384	0,0000	0
Przyrzecze	18,9512	0,0526	2
Rzepczyno	16,7384	0,0000	1
Słonowice	19,3800	0,2521	2
Więclaw	21,7121	0,1081	1
Wilczkowo	19,0000	0,4048	2
Mediana	21,2861	0,0526	-

Mapa 4. Koncentracja zjawisk negatywnych sfery technicznej w sołectwach gminy Brzeźno

Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Negatywnym zjawiskom społeczno-gospodarczym towarzyszą negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne. Dotyczą one głównie złego planowania przestrzennego, braku miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, niskiej dostępności usług publicznych, jak również degradacji istniejących przestrzeni publicznych. Wiodącym problemem obszarów wiejskich jest niska dostępność komunikacyjna, która wynika z braku połączeń transportem publicznym, znacznymi odległościami z miejscowości do urzędów publicznych, przedszkoli, szkół czy też placówek opieki zdrowotnej.

Wykluczenie komunikacyjne przekłada się na wiele innych problemów, w tym związanych z bezrobociem np. brak możliwości dojazdów do pracy lub długi czas dowozu dzieci do przedszkola. Obecnie dużą rolę w rozwiązywaniu problemów przestrzennych odgrywają usługi dostępne przez Internet. Jednak obserwuje się szczególnie na obszarach wiejskich zjawisko wykluczenia cyfrowego, które oznacza nie tylko brak dostępu do Internetu, ale również brak umiejętności posługiwania się Internetem oraz ograniczoną szybkość przesyłu danych. Rozwiązania funkcjonalno-przestrzenne są istotnym elementem kształtowania jakości życia w społeczności lokalnych w miejscu ich zamieszkania. Wiąże się to również z dostępem w miejscowościach wiejskich do infrastruktury społecznej dającej możliwość spędzania wolnego czasu, zabaw dla dzieci i młodzieży, spotkań mieszkańców, organizowania różnych wydarzeń, które łącznie są ważnym czynnikiem tworzącym podstawę integracji i rozwoju kapitału społecznego.

Przez zorganizowane miejsce spotkań młodzieży na otwartym powietrzu należy rozumieć „przestrzeń dla młodzieżowy”, rozumianą jako przestrzeń oficjalna- powstała z myślą o młodzieży jako głównej grupie użytkowników. W ramach przestrzeni młodzieżowej można wskazać rozmaite kategorie przestrzeni i miejsc, w których młodzi ludzie realizują różne potrzeby i podejmują różne typy aktywności, w tym: aktywność ruchową, w tym sportową, działalność kulturalną, w tym uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych (spektakle, pokazy filmowe, koncerty itp.), ale także udział w różnego typu zajęciach o charakterze kulturalno-artystycznym, np. grupach warsztatowych, relaks i odpoczynek, spotkania towarzyskie w gronie rówieśniczym.

W związku z powyższym na potrzeby analizy sytuacji funkcjonalno-przestrzennej przyjęto trzy wskaźniki:

- dobową liczbę połączeń transportem publicznym PKS oraz prywatnymi liniami BUS,
- czas dojazdu do przedszkola,

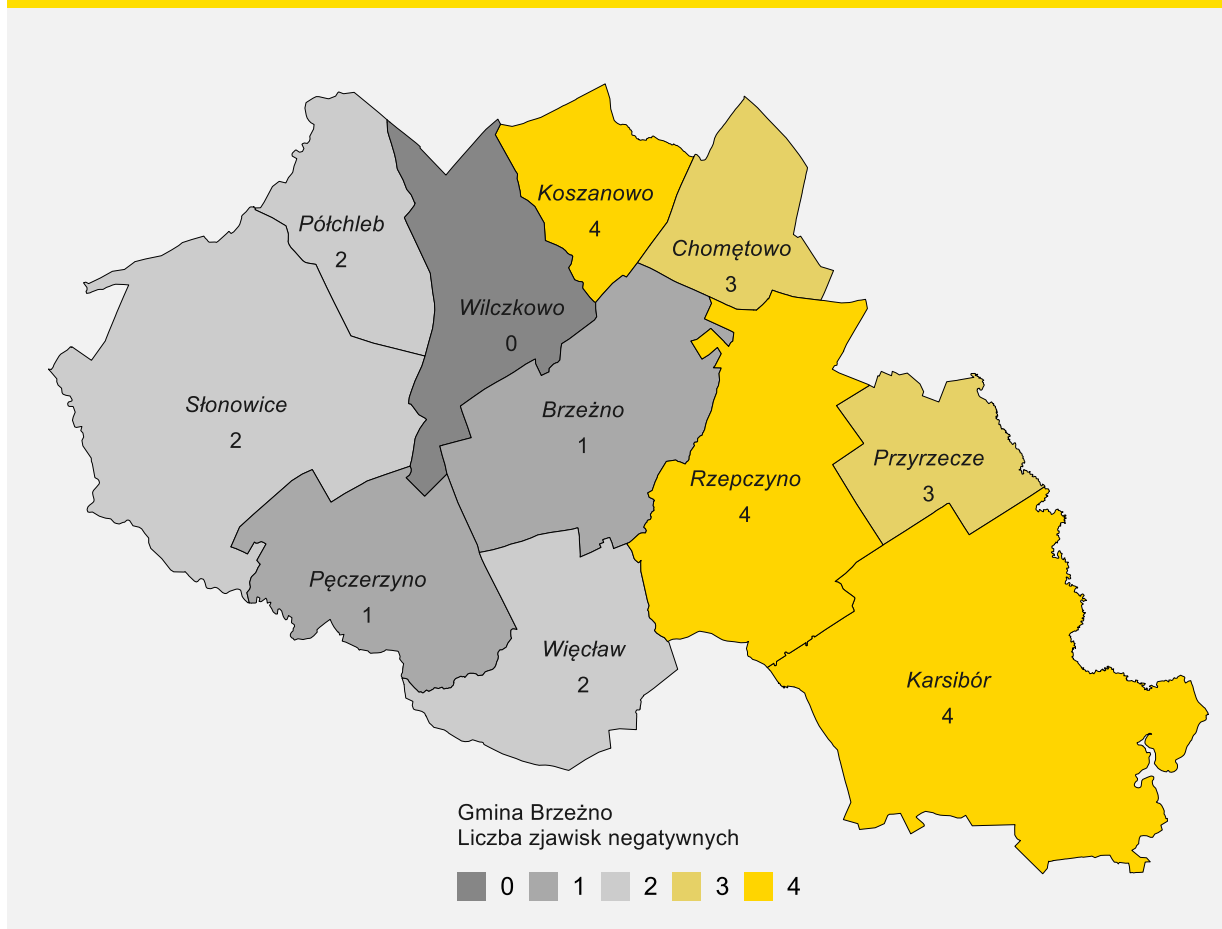
- liczbę placów zabaw na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym,
- liczbę zorganizowanych miejsc spotkań młodzieży na otwartym powietrzu na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym.

W sferze funkcjonalno-przestrzennej najgorsza sytuacja występuje w sołectwach: Rzepczyno, Koszanowo i Karsibór, w których wszystkie 4 analizowane wskaźniki przekroczyły wartość krytyczną. Kolejne sołectwa o niekorzystnych wartościach wskaźników to: Przyrzecze i Chomętowo (3 zjawiska negatywne).

Tabela 6. Zestawienie wskaźników sfery funkcjonalno-przestrzennej w sołectwach gminy Brzeźno

Sołectwa	Dobowa liczba połączeń transportem publicznym PKS	Czas dojazdu do przedszkola [minuta]	Liczba placów zabaw na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	Liczba zorganizowanych miejsc spotkań młodzieży na otwartym powietrzu na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	Liczba zjawisk negatywnych
Brzeźno	7	0	0,1116	0,3348	1
Chomętowo	2	15	0,0000	1,1628	3
Karsibór	3	15	0,0000	0,0000	4
Koszanowo	4	10	0,0000	0,0000	4
Pęczeryzno	7	7	0,3012	0,6024	1
Pólchleb	2	5	1,0204	0,0000	2
Przyrzecze	0	15	1,2195	0,0000	3
Rzepczyno	5	15	0,2976	0,2976	4
Słonowice	7	7	0,2222	0,4444	2
Więclaw	5	3	0,7576	0,0000	2
Wilczkowo	7	5	0,5464	0,5464	0
Mediana	5	7	0,2976	0,2976	-

Mapa 5. Koncentracja zjawisk negatywnych sfery funkcjonalno-przestrzennej w sołectwach gminy Brzeźno

3.4 Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego w gminie Brzeźno

Obszar zdegradowany to obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz negatywnych zjawisk o innym charakterze, tj. gospodarczym lub środowiskowym lub przestrzenno-funkcjonalnym lub technicznym. Na tym etapie analizy nie określa się dopuszczalnego maksymalnego zasięgu obszaru zdegradowanego, przy czym nie może to być obszar całej gminy ze względu na cel delimitacji jakim jest wskazanie koncentracji badanych zjawisk.

Obszarem zdegradowanym są zatem te wszystkie tereny w gminie, na które nakłada się kilka negatywnych zjawisk nie tylko społecznych, ale również negatywnych zjawisk z pozostałych sfer. Przyjęto, że aby sołectwo mogło być zaliczone do obszaru zdegradowanego muszą wystąpić dwa warunki:

- sołectwo posiada minimum dwa wskaźniki negatywne w sferze społecznej,
- łączna liczba wszystkich wskaźników sfer społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz funkcjonalno-przestrzennej stanowią 50 % i więcej.

Obszar zdegradowany może być złożony z podobszarów, przy czym w każdym z tych podobszarów musi spełniać warunki stawiane obszarowi zdegradowanemu ze względu na koncentrację zespołu zjawisk negatywnych.

Na podstawie wyników analizy statystycznej wskaźników podstawowych i przyjętych warunków klasyfikacji do obszaru zdegradowanego wyznaczono: Przyrzecze 10(3), Słonowice 10(3), Koszanowo 10(2), Karsibór 9(2), Wilczkowo 9(5) oraz Pórchleb 7(2).

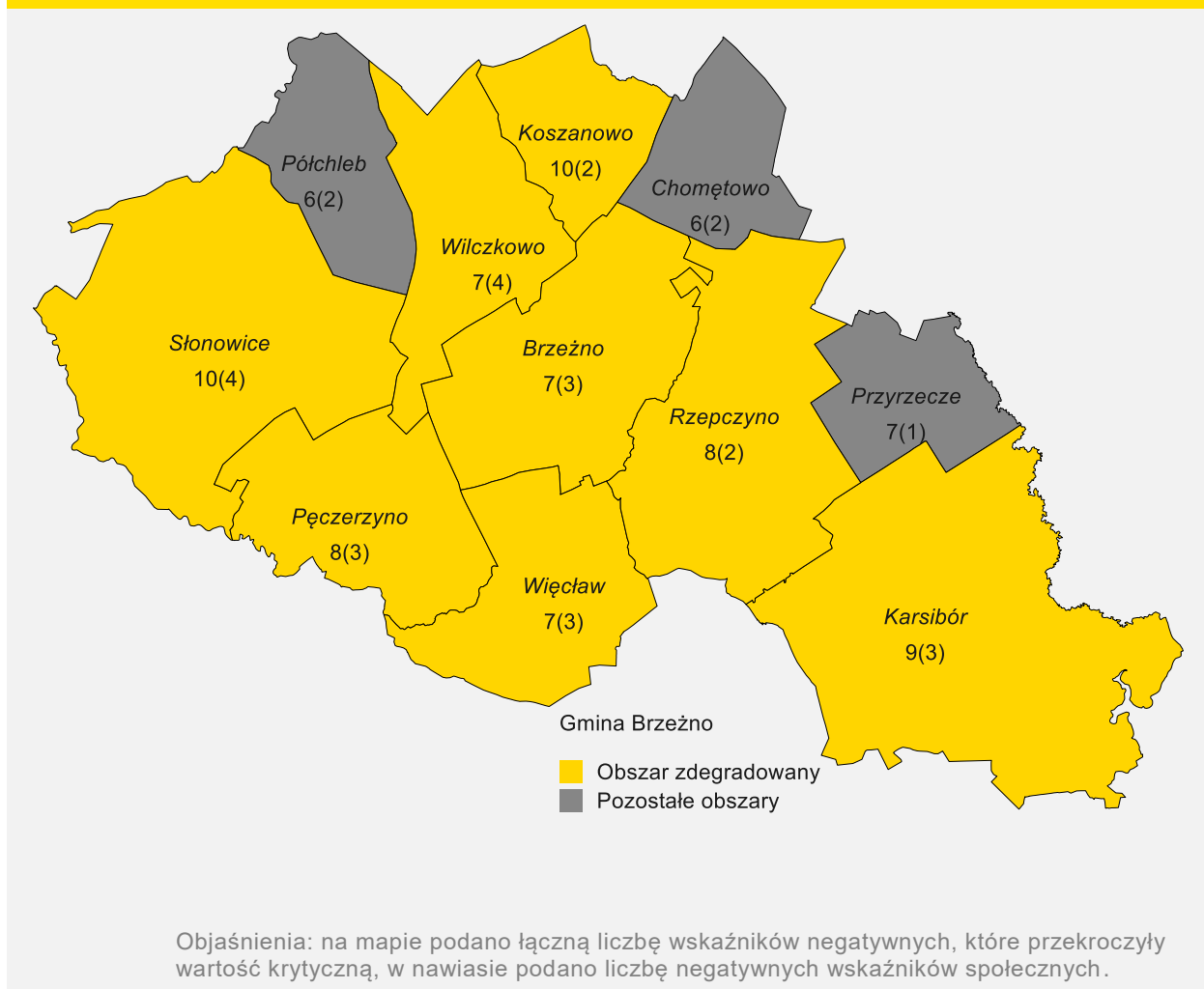
Wyznaczone obszary zdegradowane w gminie charakteryzują się kumulacją negatywnych zjawisk większości analizowanych sfer społecznej, gospodarczej, technicznej oraz funkcjonalno-przestrzennej. Zgodnie z przyjętą metodologią w dalszej kolejności obszary te będą poddane diagnozie pogłębionej w celu rozpoznania szczegółowych problemów, których nie można było wyznaczyć opierając się o wskaźniki statystyczne zaproponowane w pierwszej części diagnozy.

Tabela 7. Charakterystyka obszaru zdegradowanego w gminie Brzeźno

Sołectwa	Liczba wskaźników krytycznych (społeczny) ^a	Ludność [osoba]	Ludność [%]	Powierzchnia [ha]	Powierzchnia [%]
Obszar zdegradowany					
Słonowice	10(4)	450	15,4	1848	16,7
Koszanowo	10(2)	183	6,3	507	4,6
Karsibór	9(3)	139	4,8	2103	19,0
Wilczkowo	7(4)	183	6,3	816	7,4
Pęczeryno	8(3)	332	11,4	886,504	8,0
Rzepczyno	8(2)	336	11,5	1358,19	12,3
Więclaw	7(3)	132	4,5	818,334	7,4
Brzeźno	7(3)	869	30,0	1108,69	10,0
Pozostałe obszary					
Przyrzecze	7(1)	82	2,8	515	4,7
Póchlęb	6(2)	98	3,4	591	5,3
Chomętowo	6(2)	86	2,9	517,449	4,7

^a podano łączną liczbę wskaźników negatywnych, które przekroczyły wartość krytyczną, w nawiasie podano liczbę negatywnych wskaźników społecznych

Mapa 6. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego w gminie Brzeźno

4.

Wyznaczenie obszarów rewitalizacji z uwzględnieniem partycypacji mieszkańców i lokalnych liderów – diagnoza pogłębiona

4.1. Partycypacyjna ocena obszaru rewitalizacji

Obszar rewitalizacji to część obszaru zdegradowanego. Obszar rewitalizacji wyznaczono jako obszar zabudowany w obszarze zdegradowanym w oparciu o największą kumulację zjawisk problemowych oraz potencjałów rozwojowych zaobserwowanych w trakcie diagnozy pogłębionej obszaru zdegradowanego.

Wybór obszaru rewitalizacji z obszaru zdegradowanego zaprezentowany w tabeli 8 jest decyzją władarza gminy w oparciu o:

- wyniki diagnozy statystycznej uwarunkowań społecznych, gospodarczych, technicznych oraz przestrzenno-funkcjonalnych,
- potencjał rozwojowy i najpilniejsze obszary interwencji.

Diagnoza statystyczna została wykonana w oparciu o 14 niezależnych wskaźników:

x1 - Korzystający z pomocy społecznej na 100 mieszkańców

x2 - Odsetek bezrobotnych [%]

x3 - Przestępstwa na 100 mieszkańców

x4 - Wielkość zasiłków pomocy rodzinie w przeliczeniu na rodzinę [zł]

x5 - Wynik egzaminów w szkołach [%]

x6 - Liczba zarejestrowanych przedsiębiorstw na 100 mieszkańców

x7 - Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym [%]

x8 - Odsetek osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych [%]

x9 - Przeciętna powierzchnia użytkowa lokalu na osobę (w m kw.)

x10 - Odsetek mieszkań popegeerowskich w ogólnym zasobie mieszkaniowym [%]

x11 - Dobowa liczba połączeń transportem publicznym PKS

x12 - Czas dojazdu do przedszkola [minuta]

x13 - Liczba placów zabawna 100 osób w wieku przedprodukcyjnym

x14 - Liczba zorganizowanych miejsc spotkań młodzieży na otwartym powietrzu na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym

Obszar rewitalizacji został wyznaczony w miejscach, gdzie w wyniku analizy statystycznej zaobserwowano kumulację zjawisk problemowych o charakterze społecznym, gospodarczym, infrastrukturalnym i przestrzenno-funkcjonalnym

opisywanych. Zbiorcze szczegółowe wyniki analizy zaprezentowano w załączniku numer 14.

W kolejnym etapie określającym obszary rewitalizacji w gminie uwzględniono potencjał rozwojowy i najpilniejsze obszary interwencji. W procesie jakościowej diagnozy pogłębionej, którą przeprowadzono metodyką partycypacyjną (załącznik 15) mającą na celu wskazanie potencjałów rozwojowych występujących na obszarach kryzysowych wykorzystano różnorodne narzędzia i sposoby zebrania informacji.

W pierwszej kolejności przeprowadzono wywiady oraz badanie ankietowe z przedstawicielkami i przedstawicielami lokalnej społeczności wszystkich 11 sołectw z terenu gminy (załącznik 1), którzy odpowiadając na pytania zawarte w ankiecie wskazali istotne problemy, dokonali ich oceny a także wytypowali najpilniejsze działania odpowiadające wcześniej zdiagnozowanym problemom (załączniki 1-5 oraz 13).

W kolejnym etapie diagnozy wykorzystano bezpośrednie spotkania animacyjne ze wszystkimi grupami interesariuszy zorganizowane na poziomie sołectw - zrealizowanych w łącznej liczbie 593 godzin.

Kolejnym krokiem było sporządzenie map zasobów oraz potrzeb opracowanych bezpośrednio przez mieszkańców każdego sołectwa. Animator Lokalny przy wsparciu tutorów i specjalistów zewnętrznych przeprowadził spotkania z 408 mieszkańcami. Podczas tych spotkań w celu osiągnięcia pełnej diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej oraz wypracowania przyszłych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, zrealizowano również wizje lokalne (spacery badawcze). Podczas spacerów badawczych mieszkańcy i mieszkanki, oraz osoby odpowiedzialne za przygotowanie programu rewitalizacji mieli okazję obejrzeć teren gminy i zgłaszać swoje uwagi i opinie bezpośrednio w miejscu, na temat którego toczyła się dyskusja - łączna liczba godzin zrealizowanych w ramach spacerów 127 godzin.

Podsumowanie zebranych danych jakościowych z wykorzystanych powyżej metod partycypacyjnych wykonano podczas spotkań fokusowych prowadzonych dla wszystkich grup interesariuszy. Spotkania miały na celu podsumowanie diagnozy sytuacji w gminie i poszczególnych sołectwach, ze szczególnym uwzględnieniem problemów, potrzeb, potencjału i proponowanych rozwiązań - w 2 spotkaniach każdorazowo wzięło udział około 12-15 osób (załącznik 10).

O wyborze podobszarów rewitalizacji zaważyły w rezultacie kwestie techniczne oraz występujące lub spodziewane deficyty w zaspakajaniu potrzeb lokalnych, w tym napotykanne problemy o charakterze prawnym i własnościowym. Określono ostateczne uwarunkowania, które zaważyły na ocenie przez wólarza potencjału rozwoju i najpilniejszych obszarów interwencji dla poszczególnych obszarów przyjmując skalę oceny 3 – wysoki, 2 – średni, 1 – niski, 0 – brak. Wyniki tej oceny zaważyły na wyborze obszarów rewitalizacji.

Tabela 8. Obszar rewitalizacji na tle sytuacji w gminie Brzeźno

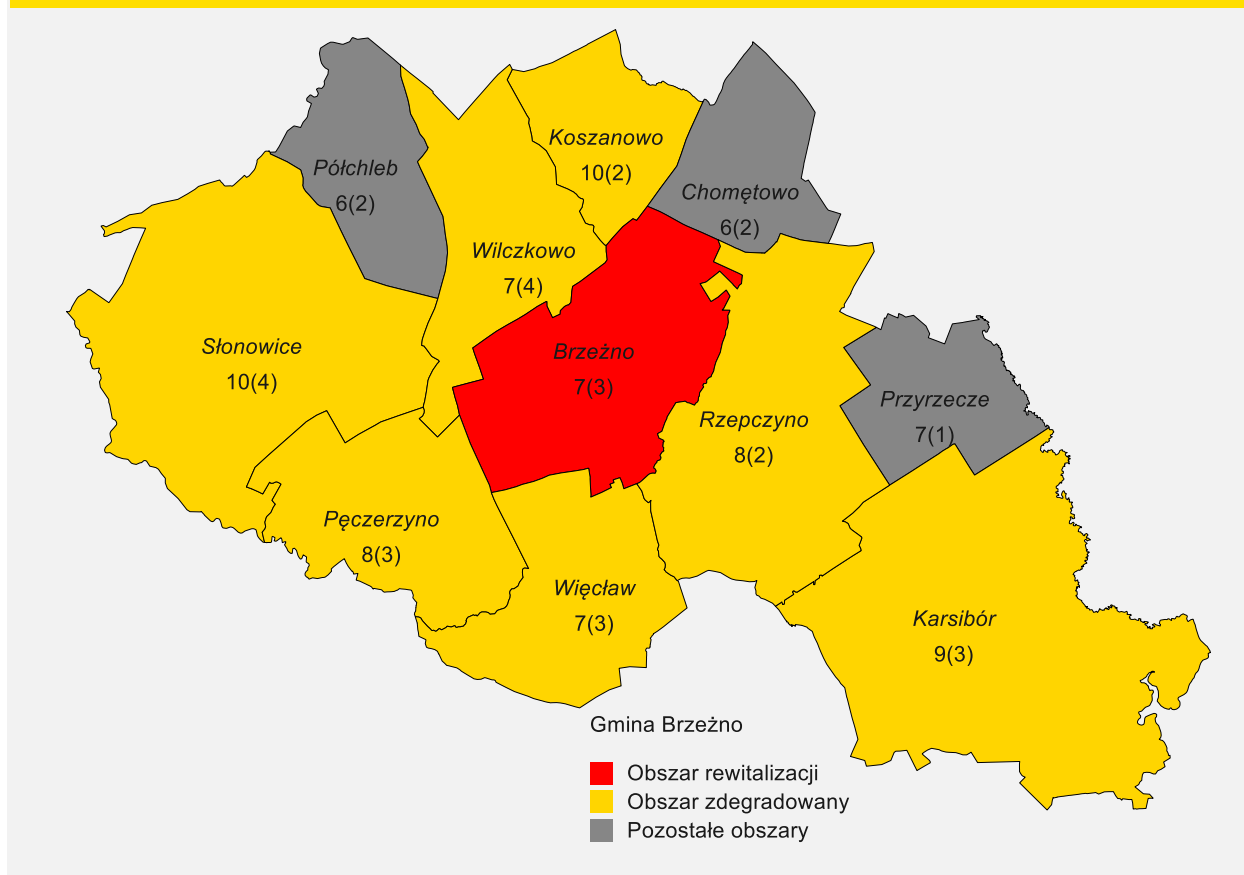
Sołectwo	Wójt [potencjał rozwojowy i najpilniejsze obszary interwencji] ^a	Liczba wskaźników krytycznych	Udział ludności [%]	Udział powierzchni sołectwa (działki zamieszkałe i inwestycyjne) [%]	Suma kolumny 2 + 3	Obszar [typ]
1	2	3	4	5	6	7
Brzeźno	3	7	29,9,0	10,0 (0,331)	10	rewitalizacji
Karsibór	1	9	4,8	19,0	10	zdegradowany
Koszanowo	0	10	7,0	4,6 (0,288)	10	zdegradowany
Pęczeryno	1	8	11,4	8,0 (0,811)	9	zdegradowany
Rzeczyno	1	8	11,5	12,3	9	zdegradowany
Słonowice	0	10	15,5	16,7 (0,001)	10	zdegradowany
Więclaw	2	7	4,5	7,4 (0,309)	9	zdegradowany
Wilczkowo	2	7	6,3	7,4	9	zdegradowany

^a Ocena potencjału rozwoju i najpilniejsze obszary interwencji 3 – wysoki, 2 – średni, 1 – niski, 0 – brak.

W przypadku takiej samej sumy punktów (kolumna 6 w tabeli 8) tak jak ma to miejsce w sołectwach Karsibór, Koszanowo, Słonowice oraz Brzeźno po 10 punktów, wybierany jest obszar o większym potencjale. W tym przypadku jest to Brzeźno (kolumna 2 w tabeli 8).

Najwyższa suma punktów wynikających z liczby wskaźników krytycznych obszaru zdegradowanego oraz oceny potencjału rozwojowego wyznacza obszar rewitalizacji w gminie.

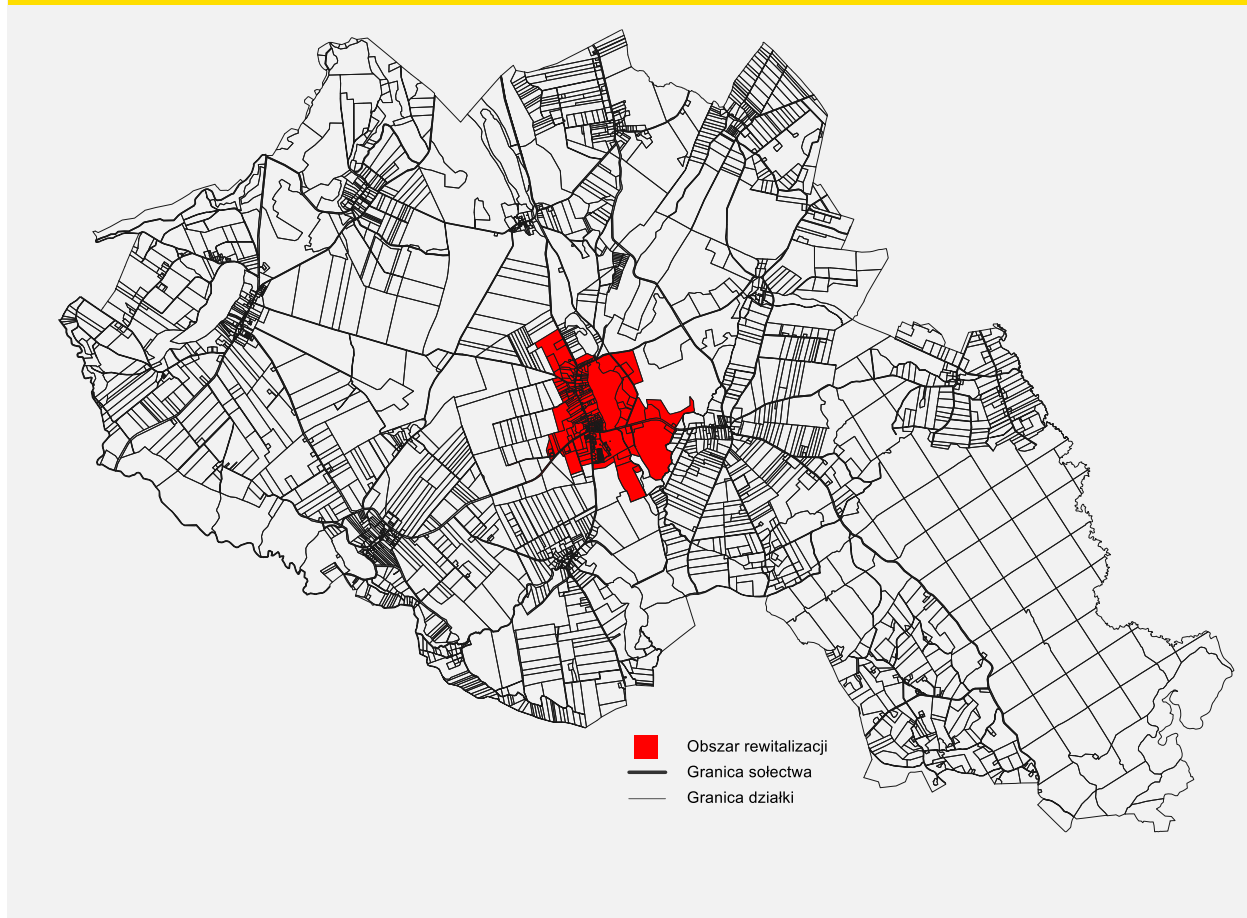
Mapa 7. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego i rewitalizacji w gminie Brzeźno

Objaśnienia: na mapie podano łączną liczbę wskaźników negatywnych, które przekroczyły wartość krytyczną, w nawiasie podano liczbę negatywnych wskaźników społecznych.

Obszar rewitalizacji sołectwa zawężono do działek zamieszkałych przez mieszkańców sołectwa oraz działek znajdujących się pomiędzy nimi tak aby uzyskać spójny obszar rewitalizacji.

Mapa 8. Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji w podziale na działki w gminie Brzeźno

Obszar rewitalizacji łącznie stanowi 1,7917% powierzchni gminy oraz zamieszkuje go łącznie 30% liczby ludności gminy Brzeźno.

4.2. Obszar rewitalizacji w opinii Wójta gminy Brzeźno

Spośród pilnych przedsięwzięć wymagających realizacji na obszarze rewitalizowanym w aspekcie społecznym wymienić należy:

- Organizowanie większej liczby imprez kulturalnych i artystycznych dla mieszkańców,
- Stworzenie ciekawej oferty kulturalnej dla dzieci i młodzieży,
- Organizowanie zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży,
- Organizowanie zajęć rekreacyjnych dla seniorów.

Natomiast spośród pilnych przedsięwzięć wymagających realizacji na obszarze rewitalizowanym w aspekcie ogólnym wymienić należy:

- Budowa nowego Domu Kultury,
- Przyciągnięcie nowych przedsiębiorców do regionu (stworzenie nowych miejsc pracy) – brak jest małych przedsiębiorstw oraz zakładów rzemieślniczych, a ludzie szukają pracy poza gminą,
- Rozwijanie turystyki i agroturystyki,
- Tworzenie produktów lokalnych,
- Realizacja inwestycji drogowych – niektóre drogi nie spełniają żadnych parametrów technicznych, część dróg wymaga wymiany nawierzchni z gruntowej na utwardzoną,
- Poprawa stanu chodników/ścieżek rowerowych – obecnie brak jest jakichkolwiek ścieżek rowerowych,
- Poprawa systemu kanalizacji/wodociągowego,
- Modernizacja oczyszczalni ścieków,
- Renowacja zabytków/miejsc historycznych – otwarcie dla zwiedzających kilku grodzisk wczesnosłowiańskich,
- Realizacja inwestycji dotyczących oświetlenia ulic – wykorzystanie technologii LED i paneli solarnych,
- Poprawa systemu łączności z najbliższym miastem,
- Informatyzacja sołectwa – zwiększenie liczby komputerów w miejscach użyteczności publicznej,
- Zagospodarowanie parków/terenów zielonych – teren wokół jeziora, budowa deptaka, ścieżki rowerowej, pól biwakowych po uprzednim uzbrojeniu tych terenów.

4.3. Charakterystyka podobszarów rewitalizacji – problemy, potrzeby, potencjały i propozycje rozwiązań

Przedstawione poniżej problemy i potrzeby społeczne, techniczne i ogólnorozwojowe opisywanych tutaj obszarów rewitalizacji są w pierwszej kolejności pochodną ustrojowych i gospodarczych procesów transformacji systemowej, których negatywne efekty przyjęły najostrejsze formy właśnie na obszarach popegeerowskich przy jednocześnie występującej monofunkcyjności gospodarczej, tj. wyraźnej dominacji działalności rolniczej i niedorozwoju działalności pośrednio i/lub bezpośrednio niezwiązanych z pierwszym sektorem. Gwałtowność pierwszego etapu transformacji wraz z niedostatecznym zabezpieczeniem społecznym mieszkańców, brakiem wsparcia w kierunku podnoszenia i zmiany kwalifikacji zawodowych przy niskiej chłonności lokalnego rynku pracy doprowadziła do szybkiego wzrostu bezrobocia, a kolejnych latach do ucieczki młodszych i lepiej wykształconych mieszkańców poza gminę w ramach migracji ekonomicznych lub do „dziedziczenia” biedy, niezaradności i uzależnienia od pomocy społecznej. W rezultacie pogłębiły się procesy depopulacji, starzenia a jednocześnie pogorszyły się perspektywy rozwoju gospodarczego ze względu na niski poziom przedsiębiorczości i inwestycji zewnętrznych oraz ograniczone wpływy do budżetu lokalnego, a w dalszej kolejności – słabą jakość i niedostateczne rozwinięcie infrastruktury technicznej, włączając w to brak lub niewystarczająca komunikację z pobliskimi miastami (centrami usług i potencjalnymi lokalnymi rynkami pracy dla mieszkańców podobszarów rewitalizacji).

W diagnozie pogłębionej kluczowych problemów i potencjałów obszaru rewitalizacji wykorzystano wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród sołtysów, którzy ocenili w skali od 1 do 5 problemy oraz potrzeby na badanym obszarze. Przyjęto, że do kluczowych problemów zaliczone będą te, które otrzymały ocenę 1 lub 2 natomiast najważniejsze potrzeby sołectwa to, te które otrzymały ocenę 5 lub 4. Mieszkańcy sołectw w ramach prowadzonych animacji wskazali kluczowe problemy, określili najważniejsze potencjały i propozycje rozwiązania zdiagnozowanych problemów.

4.3.1. Obszar rewitalizacji Brzeźno

Problemy

Kluczowe problemy podobszaru rewitalizacji zidentyfikowane przez Sołtysa:

- Zły stan techniczny obiektów kultury (np. ośrodka kultury),
- Niska jakość oferty kulturalnej (np. koncerty, przedstawienia, wydarzenia kulturalne),
- Budowa domu kultury,
- Organizowanie szkoleń z zakresu rozwijania kompetencji miękkich dla mieszkańców
- Niski stopień dostosowania infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- Niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców (np. chęć podejmowania pracy, własna działalność),
- Brak możliwości podejmowania pracy przez mieszkańców (np. liczba zakładów pracy)
- Zły stan świetlicy wiejskiej,
- Ograniczona dostępność transportu publicznego w sołectwie (np. przystanki, autobusy).
- Niewystarczająco rozwinięta infrastruktura rekreacyjna dla mieszkańców
- Organizowanie zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży,
- Dostosowanie infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- Organizowanie miejsc integracji oraz zajęć rekreacyjnych dla seniorów,
- Przyciągnięcie nowych przedsiębiorców do regionu (stworzenie nowych miejsc pracy),
- Wsparcie i promocja regionalnych przedsiębiorców (np. Wytwarzających produkty lokalne)
- Rozwijanie turystyki i agroturystyki,
- Tworzenie nowych produktów lokalnych,
- Zorganizowanie ścieżek edukacyjnych/przyrodniczych,
- Poprawa systemu łączności z najbliższym miastem.

Kluczowe problemy podobszaru rewitalizacji zidentyfikowane przez mieszkańców:

- Zły stan dróg gminnych we wsi i do kolonii,
- Brak chodników we wsi,
- Brak infrastruktury nad jeziorem,
- Zły stan elementów wewnątrz kościoła,
- Niedostateczne oświetlenie ulic,
- Brak siłowni zewnętrznej,

- Słabo wyposażona świetlica wiejska,
- Brak ścieżki rowerowej,
- Zaśmiecanie wsi przez mieszkańców,
- Brak komunikacji publicznej,
- Brak kanalizacji w koloniach sołectwa,
- Brak zajęć dla młodzieży i seniorów.
- Brak oferty dla mieszkańców w zakresie rozwoju przedsiębiorczości

Potencjały i ciężenia funkcjonalne

Poza wymienionymi potencjałami rozwoju obszaru rewitalizacji wskazanymi przez mieszkańców, należy podkreślić, iż w miejscowości brak jest zakładów produkcyjnych i usługowych, które zatrudniałyby miejscową ludność. Do pewnego stopnia rolę taką, choć ograniczonym zakresie, pełnić mogą istniejące tutaj wielkotowarowe gospodarstwa rolne angażujące pracowników sezonowych. W aspekcie (codziennych) dojazdów do pracy ciężenia mieszkańców przede wszystkim do pobliskiego Świdwina. W aspekcie dojazdów do handlu i usług, podstawowe potrzeby mogą być zaspokajane w lokalnych sklepach w miejscowości gminnej (podobnie potrzeby w zakresie usług podstawowych), podczas gdy bardziej wyspecjalizowane są z reguły świadczone w Świdwinie, a nawet w Kołobrzegu i Szczecinie (wybrani lekarze specjaliści).

Krytyczne potencjały obszaru rewitalizacji zidentyfikowane przez mieszkańców:

- Plac pod budowę domu kultury,
- Przestrzeń publiczna sprzyjająca rozwojowi infrastruktury

Propozycje rozwiązań

Rozwiązania zdiagnozowanych problemów podobszaru rewitalizacji Pęczeryno proponowane przez mieszkańców:

- Budowa domu kultury,
- Szkolenia z zakresy ekonomii społecznej i przedsiębiorczości,
- Remont dróg i budowa chodników,
- Poprawa komunikacji i dostępności budynków infrastruktury publicznej,
- Organizacja zajęć, działań aktywizacyjnych dla młodzieży i seniorów,
- Zajęcia z edukacji dla dzieci i młodzieży w domu kultury.
- Poprawa infrastruktury rekreacyjnej

Wytypowany problem do rozwiązania

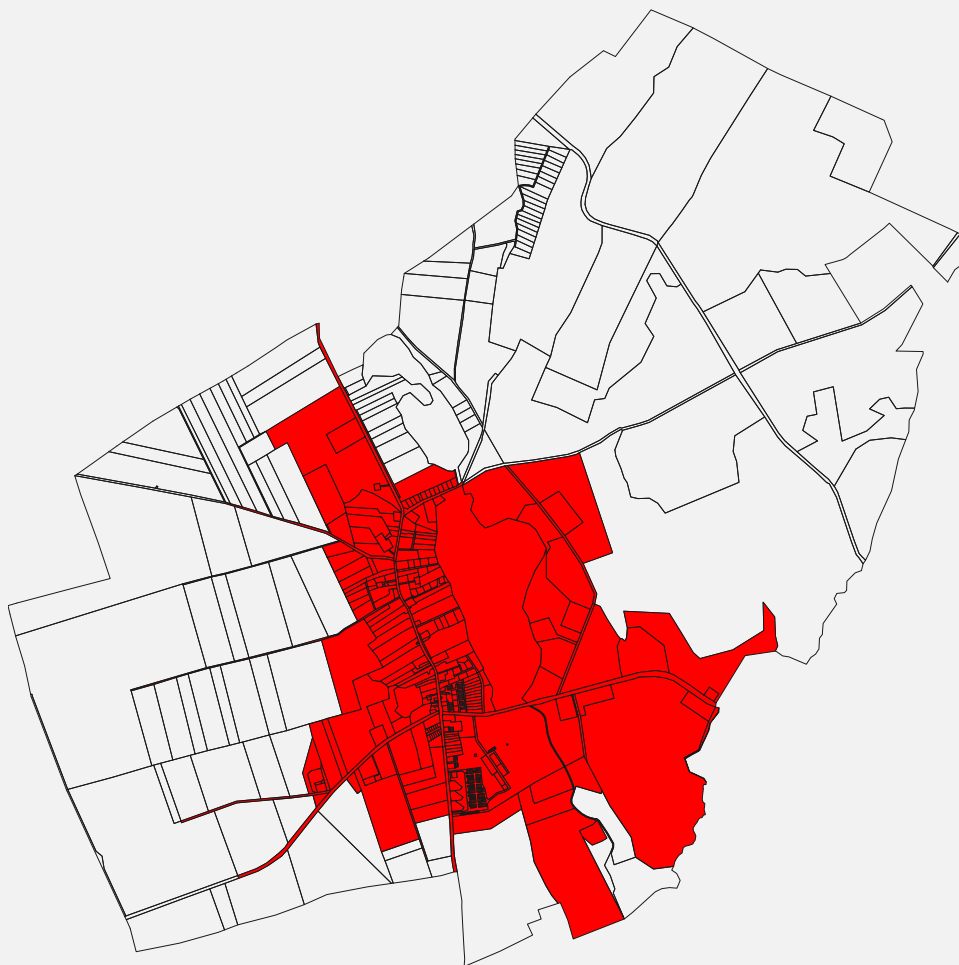
Zgodnie z przeprowadzoną analizą kluczowym problemem jest brak wystarczającej infrastruktury społeczno-kulturalnej oraz miejsc w przestrzeni publicznej zachęcających

mieszkańców obszarów do wspólnej aktywności, umożliwiającej organizację zajęć integracyjno-rekreacyjnych dla różnych grup odbiorców.

Stworzenie przyjaznej infrastruktury społecznej sprzyjającej aktywności mieszkańców, może być impulsem do rozwoju przedsiębiorczości lokalnej. Budynek użyteczności publicznej są w złym stanie technicznym, przez co nie mogą spełniać w pełni swojej roli. Konieczna staje się modernizacja budynku Szkoły Podstawowej i budynku Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzeźnie, tak aby dostosować te obiekty do zmian demograficznych oraz odbiorców niepełnosprawnych.

W trosce o integrację mieszkańców konieczna jest budowa Centrum Kultury. Brak miejsca spotkań, miejsca z atrakcyjną ofertą kulturalną skierowaną dla mieszkańców, potrzeba integracji społeczeństwa. Stworzenie miejsc spotkań stanowiłby początek nowych zmian, zarówno w sferze infrastruktury jak i zachowań ludzkich. Wraz z budową Centrum Kultury odbędzie się modernizacja obecnej drogi gruntowej. Jest ona mocno eksploatowana przez samochody, w związku z czym uległa zniszczeniu co zagraża bezpieczeństwu użytkowników. Kolejnym działaniem społecznym jest stworzenie Lokalnego Inkubatora Ekonomii Społecznej i programów edukacyjnych. Brakuje bowiem miejsc pracy dopasowanych do pracowników posiadających zintegrowane dysfunkcje oraz skutecznych metod aktywizacji społeczno-ekonomicznej.

Mapa 9. Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji Brzeźno

5.

Wizja, cele i kierunki działania

5.1. Wizja

Podstawę do sformułowania wizji wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego stanowiła analiza sytuacji społeczno-gospodarczej i infrastrukturalnej, konsultacje z mieszkańcami. Wizja nakreśla pożądaną stan docelowy, do którego należy dążyć, podporządkowując mu jednocześnie wszystkie działania. Rewitalizacja obszaru rewitalizacji w gminie Brzeźno przebiegać będzie w oparciu o zasady zrównoważonego rozwoju, zakładające równowagę pomiędzy rozwojem społecznym, rozwojem gospodarczym oraz rozwojem infrastrukturalnym. Proponowana Wizja stanowi obraz pożądanego stanu, jaki społeczność lokalna chce osiągnąć w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Brzeźno na lata 2017-2023. W wyniku realizacji powyższej wizji poprawie ulegnie jakość życia mieszkańców obszaru, objętego rewitalizacją, a także nastąpi wzrost stopy życiowej wszystkich mieszkańców gminy. Udział mieszkańców w organizowanych spotkaniach, imprezach kulturalnych i sportowych wpłynie na stworzenie i nawiązanie wspólnotowych relacji. Rewitalizowanym przestrzeniom w gminie zostaną nadane nowe funkcje poprzez realizację wskazanych w Programie projektów. Wizja umożliwi weryfikację zgodności bieżących działań z długofalowymi zamierzeniami i wartościami, integrację mieszkańców oraz inspirację do wprowadzania innowacji pozwalających na lepsze wcielenie w życie zamierzeń zawartych w wizji.

Wizja obszaru rewitalizacji gminy Brzeźno została nakreślona z myślą o różnych grupach interesariuszy, którzy będą adresatami planowanych zmian na tym obszarze. Najważniejszymi grupami/beneficjentami rewitalizacji będą mieszkańcy Gminy, firmy, instytucje i organizacje społeczne. Obszar rewitalizacji w gminie Brzeźno stanowi jeden podobszar który jest jednocześnie sołectwem:

- Brzeźno.

Główną przesłanką wyznaczenia obszaru rewitalizacji stanowiła diagnoza statystyczna i koncentracja zjawisk negatywnych. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji jest ściśle związana z uwarunkowaniami funkcjonalnymi, gminy Brzeźno. Wymieniony obszar stanowi bowiem pochodną ustrojowych i gospodarczych procesów transformacji systemowej, których negatywne efekty przyjęły najostrejsze formy właśnie na obszarach popegeerowskich przy wyraźnej dominacji działalności rolniczej i niedorozwoju działalności nie związanej z tym sektorem. Wskazany obszar charakteryzuje się dużym bezrobociem, odpływem młodszych i lepiej wykształconych mieszkańców, czy też niezaradności i uzależnienia mieszkańców od pomocy społecznej. W rezultacie na tych terenach pogłębiły się procesy depopulacji, starzenia a

jednocześnie pogorszyły się perspektywy rozwoju gospodarczego z uwagi na niski poziom przedsiębiorczości i inwestycji zewnętrznych, słabą jakość i niedostateczne rozwinięcie infrastruktury technicznej.

Wizja rozwoju obszaru objętego rewitalizacją, tworzona była podczas prac warsztatowych, przy uwzględnieniu przedstawionych w Programie prac diagnostycznych i analitycznych a także szeregu ważnych aspektów rozwoju strategicznego, w tym uwarunkowań finansowych i inwestycyjnych Gminy zawartych w tabeli nr 8 .

Uzgodniono, że rewitalizacja gminy Brzeźno opierać się będzie o następujące wartości:

- podniesienie jakości życia mieszkańców poprzez podnoszenie kwalifikacji zawodowych mieszkańców, rozwój infrastruktury technicznej, poprawę dostępności komunikacyjnej,
- aktywizację i mobilizację społeczności lokalnej,
- zapewnienie warunków do przyciągania nowych przedsiębiorców i tworzenia nowych miejsc pracy,
- włączenia osób młodych i starszych w życie społeczne i kulturalne gminy,
- tworzenie przestrzeni publicznej i rozwiązań zapewniających mieszkańcom poczucie bezpieczeństwa,
- rozwijanie rekreacji i turystyki (agroturystyki) na bazie posiadanych zasobów, jakimi są walory naturalne,
- bezpieczeństwo obszaru dla mieszkańca i turysty,
- przywrócenie estetyki i ładunku architektonicznego poprzez realizację inwestycji,
- poszanowanie środowiska naturalnego.

Biorąc powyższe pod uwagę wizja obszaru rewitalizacji w perspektywie roku 2023 została zdefiniowana w sposób następujący:

***Obszar rewitalizacji w gminie Brzeźno będzie obszarem:
o uporządkowanej i funkcjonalnie zagospodarowanej przestrzeni
publicznej,
wysokiej jakości życia mieszkańców oraz ograniczonym występowaniu
ubóstwa i patologii społecznych,
konkurencyjnym pod względem gospodarczym i przyjaznym dla
przedsiębiorców, zarówno już działających, jak i planujących założyć
działalność gospodarczą.***

Tak sformułowana wizja stanowi projekcję przyszłości, do jakiej powinna dążyć zarówno społeczność lokalna jak i samorząd. Wizja obszaru rewitalizacji gminy Brzeźno wskazuje na efektywne i skuteczne sposoby wykorzystania potencjałów na rzecz tworzenia optymalnych warunków życia i dobrostanu mieszkańców gminy. Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Brzeźno na lata 2017-2023 jest dokumentem o znaczeniu strategicznym i operacyjnym, jednocześnie w związku z jego dziedzinowym charakterem zawartość treściowa wizji koresponduje z zapisami Strategii Rozwoju Gminy Brzeźno na lata 2014-2022 (z perspektywą na lata 2023-2027). We wzmiankowanym opracowaniu czytamy m.in., że „Gmina Brzeźno, zarządzana w sposób partnerski przy aktywnym udziale społeczeństwa, w efektywny sposób wykorzystująca posiadany potencjał ludzki, przyrodniczy i kulturowy w celu stworzenia dogodnych warunków do życia mieszkańcom, harmonijnego rozwoju przedsiębiorczości, turystyki oraz rekreacji” (Strategia Rozwoju Gminy ... 2014, s. 145). Wskazany fragment stanowił wyraźną sugestię na etapie opracowywania wizji obszaru rewitalizacji w gminie Brzeźno, która koncentruje się na czynnikach społecznych związanych z jakością życia mieszkańców. Zaproponowana wizja spójna również z celami strategicznymi i przypisanymi do nich celami operacyjnymi ww. dokumentu. Można tu wymienić m.in. Cel strategiczny 1 „Zapewnienie nowych miejsc pracy poprzez wsparcie przedsiębiorczości i podniesienia konkurencyjności inwestycyjnej gminy”: cel operacyjny „Aktywizacja i podnoszenie kwalifikacji zawodowych mieszkańców na lokalnym rynku”; Cel strategiczny nr 3 „Wspieranie rozwoju rekreacji i turystyki na bazie podstawowych zasobów, jakimi są walory naturalne”; Cel strategiczny nr 5 „Tworzenie przestrzeni publicznej i kompleksowych rozwiązań zapewniających integrację mieszkańców i poczucie bezpieczeństwa”; Cel strategiczny nr 4 „Podniesienie jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury technicznej, poprawę

dostępności komunikacyjnej, wykorzystanie źródeł odnawialnych oraz likwidacja zaniedbań w zakresie ochrony środowiska”.

W wyniku realizacji powyższej wizji poprawie ulegnie jakość życia mieszkańców gminy Brzeźno, nie tylko obszarów , objętych rewitalizacją, ale również w wyniku efektu synergicznego, nastąpi wzrost stopy życiowej wszystkich mieszkańców Gminy. Stanie się to impulsem do jej rozwoju. Udział mieszkańców w organizowanych spotkaniach, imprezach kulturalnych i rekreacyjnych wpłynie na stworzenie i nawiązanie wspólnotowych relacji. Odnowa zdegradowanej przestrzeni przyczyni się do poprawy estetyki całego obszaru gminy Brzeźno.

5.2. Cele i kierunki działania

W niniejszej części zamieszczone zostały cele rewitalizacji i odpowiadające im kierunki działań. Są one względem siebie w różnym stopniu komplementarne. Układ celów wraz z poszczególnymi kierunkami działań odnoszą się do obszaru rewitalizacji. Wszystkie cele rewitalizacji są odpowiedzią na zdiagnozowane problemy i prowadzą do ich rozwiązania. Proces rewitalizacji obszaru gminy Brzeźno jest postępowaniem kompleksowym, opartym na skoordynowanych działaniach oraz na szczegółowej diagnozie poszczególnych obszarów. Ważnym aspektem był udział przy jego tworzeniu mieszkańców i pozostałych interesariuszy, co pozwoliło na precyzyjne określenie celów rewitalizacji. Mając powyższe na uwadze został ustalony obszar rewitalizacji gminy Brzeźno, na który składa się jeden podobszar: Brzeźno. W ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Brzeźno na lata 2017-2023 wyznaczone zostały cztery główne cele rewitalizacji i odpowiadające im kierunki działań, do których należą:

Cel rewitalizacji 1. Wzmocnienie kapitału społecznego na obszarze rewitalizacji poprzez aktywizację mieszkańców.

Cel rewitalizacji 2. Zmniejszenie skali negatywnych zjawisk społecznych.

Cel rewitalizacji 3. Wzrost aktywności gospodarczej i zawodowej.

Cel rewitalizacji 4. Inwestycje w infrastrukturę społeczną – poprawa dostępu do usług społecznych, kulturalnych i edukacyjnych.

Wskazane cele rewitalizacji są ukierunkowane na osiągnięcie wizji w perspektywie do roku 2023 i poprawę jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji ze szczególnym uwzględnieniem ich dobrostanu. Poniżej przedstawiono charakterystykę wyznaczonych celów wraz z dedykowanymi działaniami. Dla każdego z powyższych celów określone zostały działania. Istotą Programu Rewitalizacji w gminie Brzeźno jest zaplanowanie i wdrożenie działań, których realizacja przyczyni się do usuwania przyczyn degradacji obszaru gminy i wspierania jej rozwoju. Celem twórców dokumentu było żeby został on priorytetowym narzędziem wspierającym zarządzanie w gminie i umożliwił całkowite wykorzystanie stojących przed gminą możliwości na rozwiązanie kluczowych dla niej problemów. Program jest nastawiony na realizację tych działań, dla których uda się

stworzyć stabilne fundamenty współpracy samorządu terytorialnego, społeczności lokalnej oraz inwestorów zewnętrznych.

Cel rewitalizacji 1. Wzmocnienie kapitału społecznego na obszarze rewitalizacji poprzez aktywizację mieszkańców.

Głównym elementem tego celu rewitalizacji jest wzmocnienie kapitału społecznego, który jest niedostateczny. Jego poziom ma ograniczony charakter ze względu na funkcjonowanie stanu kryzysowego na obszarze rewitalizacji. Wskazany cel wskazuje na konieczność ożywienia społecznego poprzez budowę kapitału społecznego zarówno pomiędzy członkami jednej grupy społecznej (bonding), jak i pomiędzy osobami należącymi do różnych społeczności (bridging).

Poniżej znajdują się kierunki działań dedykowane dla niniejszego celu :

- Zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne oraz integracji w działaniu na rzecz obszaru rewitalizacji.
- Wzmocnienie integracji i budowanie więzi społecznych.
- Włączenie społeczne osób starszych i niepełnosprawnych.
- Tworzenie zintegrowanej oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców.
- Przeciwdziałanie niekorzystnym przemianom demograficznym i społecznym.
- Włączenie społeczne i aktywizacja zawodowa grup wykluczonych społecznie lub zagrożonych marginalizacją,
- Wzrost oferty edukacyjnej i działań aktywizujących dla wszystkich grup mieszkańców.

Cel rewitalizacji 2. Zmniejszenie skali negatywnych zjawisk społecznych.

Wskazany cel strategiczny odnosi się do zbudowania interwencji, która będzie ukierunkowana na osoby borykające się z trudnościami życiowymi rzutującymi m.in. na poziom ubóstwa, bezrobocie. Z punktu widzenia efektywności interwencji, cel ten jest komplementarny w stosunku do pozostałych i koncentruje się na dokonaniu pozytywnej zmiany jakościowej na obszarze rewitalizacji. W obrębie niniejszego celu strategicznego znajduje się całość zagadnień związanych z pomocą społeczną i wsparciem instytucjonalnym dla osób potrzebujących i znajdujących się w trudnej sytuacji. Poniżej przedstawiono kierunki działań, mające na celu ograniczenie zjawisk patologicznych – zniwelowanie wykluczenia społecznego:

- Przeciwdziałanie bezrobociu,
- Zwiększenie stanu bezpieczeństwa ,

- Przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym i ich dziedziczeniu ,
- Zwiększenie dostępu do wysokiej jakości usług społecznych,
- Rozwój partycypacji społecznej i nowoczesnych form dialogu obywatelskiego.

Cel rewitalizacji 3. Wzrost aktywności gospodarczej i zawodowej.

Wskazany cel odnosi się do zbudowania takich działań które przyczynią się do wzrostu aktywności gospodarczej i zawodowej mieszkańców. W obrębie niniejszego celu znajdują się zagadnienia związane z tworzeniem warunków dla prowadzenia działalności gospodarczej.

Poniżej znajdują się kierunki działań dedykowane dla niniejszego celu :

- Rozwój przedsiębiorczości poprzez tworzenie korzystnych warunków prowadzenia działalności gospodarczej oraz tworzenia miejsc pracy,
- Wspieranie aktywności ekonomicznej mieszkańców,
- Podnoszenie kwalifikacji osób bezrobotnych
- Wsparcie aktywności zawodowej mieszkańców.

Cel rewitalizacji 4. Inwestycje w infrastrukturę społeczną – poprawa dostępu do usług społecznych, kulturalnych i edukacyjnych

Infrastruktura społeczna stanowi kluczowe wyzwanie rewitalizacji na obszarach wiejskich. Stanowi ona podstawę dla działań aktywizacyjnych i społecznych oraz jej jakość warunkuje możliwości związane z wdrażaniem i realizacją poszczególnych zadań (tworzeniem oferty kulturalnej, rozwijanie sprofesjonalizowanych usług społecznych). Infrastruktura społeczna to zespół urządzeń publicznych zaspokajających potrzeby socjalne, oświatowe i kulturalne ludności. Wysoka jakość infrastruktury społecznej korzystnie wpływa na system edukacji jego jakość, co w efekcie przekłada się na rozwój gospodarki. W kontekście potrzeb i uwarunkowań obszaru rewitalizacji istotne znaczenie mają m.in. bazy szkół, przedszkoli oraz świetlic wiejskich. Poniżej znajdują się kierunki dla niniejszego celu rewitalizacji:

- Budowa i modernizacja obiektów użyteczności publicznej, sakralnych (tj. budowa centrum kultury, modernizacja kościoła),
- Tworzenie infrastruktury spędzania czasu wolnego (np. budowa świetlicy, placu zabaw, zagospodarowanie terenu nad jeziorem),
- Dostosowanie obiektów użyteczności publicznej do potrzeb mieszkańców (tj. poprawa stanu dróg i chodników),

- Poprawa funkcjonalności miejsc spędzania czasu wolnego – dostosowanie ich do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- Nadanie obiektom zdegradowanym nowych funkcji społecznych.
- Budowa obiektów o nowych funkcjach społecznych .

6.

Lista projektów rewitalizacyjnych

6.1. Główne projekty rewitalizacyjne dotyczące obszaru zdegradowanego, które będą realizowane w ramach danego programu rewitalizacji

W przedmiotowej części Programu Rewitalizacji Gminy Brzeżno ujęto, główne planowane projekty rewitalizacyjne a w pkt 6.2. przedstawiona została lista projektów uzupełniająca. Dzięki temu wskazany dokument stanowi konstrukcją złożoną z wielu różnorodnych projektów, która warunkuje osiągnięcie zaplanowanych efektów, a tym samym ich efektywne kompleksowe oddziaływanie na zjawiska kryzysowe które zostały zidentyfikowane na etapie diagnozy. Zaplanowane do realizacji projekty mają na celu niwelację zdiagnozowanych wcześniej problemów na obszarze rewitalizacji. Ich zakres został poparty partycypacją społeczną w ramach przeprowadzonych konsultacji i przekazanych przez mieszkańców uwag, wniosków i propozycji.

Przed przystąpieniem do opracowywania tej części Programu zostały zebrane „Robocze karty działania podstawowego”, zawierające inwestycje najpilniejsze do realizacji w danym podobszarze. Przedstawiono je poniżej według podobszarów. Do Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Brzeżno na lata 2017-2023 zgłoszono 5 projektów, są nimi (w podziale na podobszary):

Podobszar Brzeżno :

1. Edukacja dla rozwoju mieszkańców Brzeżna
2. Zrewitalizowanie przestrzeni publicznej oraz rozwój infrastruktury społecznej nad jeziorem w Brzeżnie.
3. Modernizacja budynków użyteczności publicznej.
4. Budowa Centrum Kultury w Brzeżnie wraz z modernizacją drogijazdowej.
5. Lokalny Inkubator Ekonomii Społecznej

KARTA PROJEKTU Nr 1		
1.	Tytuł przedsięwzięcia	Edukacja dla rozwoju mieszkańców Brzeźna
2.	Miejsce realizacji	Sołectwo Brzeźno obręb 0071 działka 234
3.	Wnioskodawca/Partnerzy	OSP/Gmina Brzeźno
4.	Opis problemu	Obecny system pomocy społecznej nie posiada odpowiednich rozwiązań przygotowujących i wspierających młodzież w procesie usamodzielniania oraz rodzin i osób w kryzysie, w szczególności w gospodarowaniu otrzymanym wsparciem (świadczenia socjalne). Na obszarze objętym wsparciem nie stwierdzono również skutecznych mechanizmów służących zmianie postaw klientów, co uniemożliwia wdrażanie aktywnej polityki społecznej. Koncentrowanie się jedynie na pomocy finansowej przy braku zmiany postaw i świadomości odbiorców pomocy społecznej prowadzi do utrwalania w kolejnych pokoleniach sytuacji marginalnej i ogranicza możliwości efektywnego działania rozwojowego. W związku z tym faktyczne skutki działania pomocy społecznej pozostają w sprzeczności z oczekiwanymi rezultatami, bo uzależniają od świadczeń zamiast dawać życiową samodzielność.
5.	Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu:	Zadaniem projektu jest trwałe wprowadzenie do systemu wsparcia społecznego i dydaktycznego, narzędzi edukacji społeczno-finansowej, w obszarach, gdzie występuje wyraźny deficyt wiedzy w zakresie zarządzania finansami, budżetem domowym a także braku właściwych zachowań prospołecznych. Destynacją wsparcia działań edukacyjnych są rodziny z dysfunkcjami, osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, młodzież i dzieci oraz seniorzy zagrożeni wykluczeniem cyfrowym i finansowym. Zajęcia prowadzone będą w cyklu dydaktycznym obejmującym dział zrozumienie i odkrywanie siebie – zastanowienie się nad swoją tożsamością, wartościami, przekonaniem oraz środowiskiem własnej rodziny, przyjaciół i społeczności. Ta sekcja uruchomi proces grupowy, którzy poczynając od siebie, prowadzi do refleksji na temat swojego życia i życia najbliższych. Kolejny element to zadania z obszaru Prawa i obowiązki – diagnozowanie swoich społeczności oraz sprawdzenie jak realizowane są w nich prawa i wykonywane obowiązki. Ostatni dział obejmuje zagadnienia związane z oszczędzaniem i wydawaniem. Treści dotyczyły będą odpowiedzialnego używania i gromadzenia zasobów finansowych, naturalnych i pochodzących z innych źródeł (ludzkich, naturalnych, pieniężnych i niepieniężnych). Materiał wdrażany będzie za pomocą grup samopomocowych oraz warsztatów prowadzonych w małych zespołach intensyfikujących treści dostosowane do konkretnych grup odbiorców.
6.	Komplementarność i powiązanie z innymi projektami rewitalizacyjnymi	Projekt będzie komplementarny z działaniami gospodarczo-społecznymi realizowanymi na obszarze sołectwa, w tym szczególnie z projektami dotyczącymi rozwoju infrastruktury. Projekt jest komplementarny z projektem Dobre Wsparcie - system lokalnych usług społecznych w ramach RPZP.07.06.00 Wsparcie rozwoju usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym oraz projektem Sieć Zachodniopomorska Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej – Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej dla regionu szczecińskiego w ramach konkursu RPZP.07.03.00 Wsparcie dla utworzenia i/lub funkcjonowania (w tym wzmocnienia potencjału) instytucji wspierających ekonomię społeczną zgodnie z Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej. Projekt poprzez włączenie i aktywizację społeczności lokalnej jest komplementarny w sferze problemowej z projektem głównym obejmującym działania „miękkie” pn. „Lokalny Inkubator Ekonomii Społecznej”.

		<p>Projekt jest ponadto powiązany z projektem uzupełniającym Budowa placu zabaw i siłowni zewnętrznej przy boisku ORLIK, jak również montaż dodatkowych punktów świetlnych w miejscowości Brzeźno.</p> <p>Projekt wykazuje silne powiązanie z projektem Zrewitalizowanie przestrzeni publicznej oraz rozwój infrastruktury społecznej nad jeziorem w Brzeźnie oraz Budową Centrum Kultury.</p>	
7.	Powiązanie z celami PR (x=tak) Cel Nr 1 Cel Nr 2 x Cel Nr 3 Cel Nr 4 x	Celem realizacji tego projektu jest budowanie aktywnych postaw życiowych i przedsiębiorczych wśród mieszkańców obszarów rewitalizowanych gminy Świdwin. Projekt dąży do tworzenia korzystnych warunków rozwoju społeczno-gospodarczego mieszkańców obszarów rewitalizowanych.	
8.	Wskaźniki produktu i rezultatu	Wskaźniki produktu: <ul style="list-style-type: none"> • powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją: patrz mapa • Liczba osób dorosłych, w szczególności zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem: 60 • Liczba dzieci i młodzieży objętych wsparciem: 60 Wskaźniki rezultatu: <ul style="list-style-type: none"> • 120 osób zdobędzie/podniesie umiejętności społeczno-finansowe 	
9.	Szacunkowy kosztorys do zakresu rzeczowego	170.000 zł.	
10.	Źródła finansowania	RPO WZ 2014-2020, Narodowy Bank Polski, Interreg, Środki Własne	
11.	Przewidywany harmonogram realizacji projektu	Termin rozpoczęcia:	2018 r.
		Termin zakończenia:	2020 r.

KARTA PROJEKTU Nr 2		
1.	Tytuł przedsięwzięcia	Zrewitalizowanie przestrzeni publicznej oraz rozwój infrastruktury społecznej nad jeziorem w Brzeźnie.
2.	Miejsce realizacji	Sołectwo Brzeźno 0071 działka 234
3.	Wnioskodawca/Partnerzy	Gmina Brzeźno
4.	Opis problemu	Zgodnie z przeprowadzoną analizą brak jest wystarczającej infrastruktury społecznej oraz miejsc w przestrzeni publicznej zachęcających mieszkańców obszarów do wspólnej aktywności w przestrzeni wspólnej umożliwiającej organizację zajęć integracyjno-rekreacyjnych. Jezioro w miejscowości Brzeźno sprzyja rozwojowi infrastruktury społecznej, ale działka ta wymaga zrewitalizowania przestrzeni publicznej, która w obecnej formie (nieużytku) jest niebezpieczna i odspołeczna w procesie animacji mieszkańców. Zmodernizowanie przestrzeni publicznej, zwiększenie jej bezpieczeństwa i udostępnienie nowej powierzchni dla grup defaworyzowanych oraz utworzenie obiektów infrastruktury społecznej, w tym obszarze jest niezbędnym impulsem rozwojowym pobudzającym aktywność społeczną i rozwój przedsiębiorczości mieszkańców.
5.	Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu:	W ramach zakresu prac oprócz ścieżek rekreacyjnych umożliwiających zwiększenie bezpieczeństwa i udostępnienie przestrzeni publicznej planuje się również wykonanie tablic animacyjno-informacyjnych, zamontowanie elementów małej architektury – ławki pomosty, elementy ścieżki zdrowia, lampy solarne, miejsca spotkań itp.
6.	Komplementarność i powiązanie z innymi projektami rewitalizacyjnymi	Projekt będzie komplementarny z działaniami gospodarczo-społecznymi realizowanymi na obszarze sołectwa, w tym szczególnie z projektami dotyczącymi rozwoju infrastruktury (powiązanie z projektami z innymi działaniami oraz funduszami PROW 2014-2020). Projekt jest komplementarny z projektem Dobre Wsparcie - system lokalnych usług społecznych w ramach RPZP.07.06.00 Wsparcie rozwoju usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym oraz projektem Sieć Zachodniopomorska Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej – Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej dla regionu szczecińskiego w ramach konkursu RPZP.07.03.00 Wsparcie dla utworzenia i/lub funkcjonowania (w tym wzmocnienia potencjału) instytucji wspierających ekonomię społeczną zgodnie z Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej Projekt poprzez włączenie i aktywizację społeczności lokalnej jest komplementarny w sferze problemowej z projektem głównym obejmującym działania „miękkie” pn. „Lokalny Inkubator Ekonomii Społecznej”. Projekt jest ponadto powiązany z projektem uzupełniającym Budowa placu zabaw i siłowni zewnętrznej przy boisku ORLIK, jak również montaż dodatkowych punktów świetlnych w miejscowości Brzeźno, co przedstawiono szczegółowo w tabeli dot. komplementarności Projekt wykazuje silne powiązanie z projektem Zagospodarowanie terenu nad jeziorem w Brzeźnie oraz Budowa Centrum Kultury w Brzeźnie wraz z modernizacją drogi dojazdowej.
7.	Powiązanie z celami PR (x=tak) Cel Nr 1 x	Celem realizacji tego projektu jest zmniejszenie skali negatywnych zjawisk społecznych. Inwestycje w infrastrukturę społeczną – poprawa dostępu do usług społecznych, kulturalnych

	Cel Nr 2 x Cel Nr 3 Cel Nr 4 x	i edukacyjnych. Budowa ścieżki w pewnym stopniu umożliwiłaby poprawę warunków życia mieszkańców i wzrost atrakcyjności turystycznej gminy.	
8.	Wskaźniki produktu i rezultatu	Wskaźniki produktu: <ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób dorosłych, w szczególności zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem: 60 • Liczba dzieci i młodzieży objętych wsparciem: 60 Wskaźniki rezultatu: <ul style="list-style-type: none"> • 120 osób zdobędzie/podniesie umiejętności społeczno-finansowe 	
9.	Szacunkowy kosztorys do zakresu rzeczowego	120 000 zł.	
10.	Źródła finansowania	RPO WZ 2014-2020, PROW 2014-2020; Środki Własne, Norweski Mechanizm Finansowy oraz Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Środki Własne, WFOŚiGW, NFOŚiGW,	
11.	Przewidywany harmonogram realizacji projektu	Termin rozpoczęcia:	2019 r.
		Termin zakończenia:	2020 r.

KARTA PROJEKTU Nr 3		
1.	Tytuł przedsięwzięcia	Modernizacja budynków użyteczności publicznej
2.	Miejsce realizacji	Gmina Brzeżno działka obręb 0071 Brzeżno, działki o nr: 247/211 (budynek Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej), 259 (budynek Ochotniczej Straży Pożarnej w Brzeżnie), 22/2 (budynek Szkoły Podstawowej w Brzeżnie).
3.	Wnioskodawca/Partnerzy	Gmina Brzeżno/OSP
4.	Opis problemu	Budynki użyteczności publicznej są w złym stanie technicznym, przez co w najbliższym czasie wpłynie na możliwość spełniania swojej funkcji w zmieniającym się społeczeństwie. Modernizacji podlegać będzie budynek Szkoły Podstawowej i budynek Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzeżnie. Obecny stan techniczny wskazanych budynków oraz potrzeba dostosowania obiektów do zmian demograficznych, starzenia się społeczności oraz zwiększenia liczby dzieci z niepełnosprawnościami z terenów obszarów rewitalizowanych wymaga pilnych działań skierowanych na poprawę dostępności i bezpieczeństwa infrastruktury społecznej. Główną przesłanką realizacji przedmiotowej inwestycji, gdzie blisko 70% odbiorców tej infrastruktury społecznej i dydaktycznej, gdzie mieszkańcy obszaru objętego rewitalizacją jest dostosowanie obiektów do nowych wyzwań.
5.	Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu:	Zakres projektu będzie obejmował wszelkie prace , niezbędne dla zrealizowania kompleksowej modernizacji budynków, w tym. dostosowanie dostępności (schody, wejścia, podjazdy, toalety, zaplecze socjalne), modernizacja elewacji, wykonanie murali prospołecznych i edukacyjnych, dostosowanie otoczenia budynków, dla polepszenie jakości i bezpieczeństwa przestrzeni publicznej.
6.	Komplementarność i powiązanie z innymi projektami rewitalizacyjnymi	<p>Projekt będzie komplementarny z działaniami gospodarczo-społecznymi realizowanymi na obszarze sołectwa, w tym szczególnie z projektami dotyczącymi rozwoju zasobów ludzkich, czy infrastruktury. Projekt jest komplementarny z projektem Dobre Wsparcie - system lokalnych usług społecznych w ramach RPZP.07.06.00 Wsparcie rozwoju usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym oraz projektem Sieć Zachodniopomorska Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej – Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej dla regionu szczecińskiego w ramach konkursu RPZP.07.03.00 Wsparcie dla utworzenia i/lub funkcjonowania (w tym wzmocnienia potencjału) instytucji wspierających ekonomię społeczną zgodnie z Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej</p> <p>Projekt poprzez włączenie i aktywizację społeczności lokalnej jest komplementarny w sferze problemowej z projektem głównym obejmującym działania „miękkie” pn. „Lokalny Inkubator Ekonomii Społecznej”.</p> <p>Projekt jest ponadto powiązany z projektem uzupełniającym Budowa placu zabaw i siłowni zewnętrznej przy boisku ORLIK, jak również Montaż dodatkowych punktów świetlnych w miejscowości Brzeżno, co przedstawiono szczegółowo w tabeli dot. komplementarności</p> <p>Projekt jest również ściśle powiązany z przedsięwzięciem Edukacja dla rozwoju w sferze problemowej.</p>
7.	Powiązanie z celami PR (x=tak) Cel Nr 1 Cel Nr 2	Celem projektu jest poprawa jakości powietrza atmosferycznego poprzez zmniejszenie wydzielania poszczególnych rodzajów zanieczyszczeń, zmniejszenie zapotrzebowania na energię cieplną budynku szkoły, poprawa estetyki i ergonomii obiektu oraz

	Cel Nr 3 Cel Nr 4 x	obniżenie kosztów jego utrzymania. Infrastruktura społeczna stanowi kluczowe wyzwanie rewitalizacji na obszarach wiejskich. Infrastruktura społeczna to zespół urządzeń publicznych, która zaspokajając będzie potrzeby oświatowe i kulturalne mieszkańców gminy. Wysoka jakość infrastruktury społecznej korzystnie wpływa na system edukacji jego jakość, co w efekcie przekłada się na rozwój gospodarki.	
8.	Wskaźniki produktu i rezultatu	<p>Wskaźniki produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją: 2,5626 ha • liczba wspartych obiektów infrastruktury lokalizowanych na rewitalizowanych obszarach: 1 <p>Wskaźniki rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczba przedsięwzięć ulokowanych na zrewitalizowanym obszarze: 2 • liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych : 2 	
9.	Szacunkowy kosztorys do zakresu rzeczowego	800.000 zł.	
10.	Źródła finansowania	RPO WZ 2014-2020, PROW 2014-2020; Norweski Mechanizm Finansowy oraz Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Środki Własne, WFOŚiGW, NFOŚiGW, Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020.	
11.	Przewidywany harmonogram realizacji projektu	Termin rozpoczęcia:	2018 r.
		Termin zakończenia:	2021 r.

KARTA PROJEKTU Nr 4		
1.	Tytuł przedsięwzięcia	Budowa Centrum Kultury w Brzeźnie wraz z modernizacją drogi dojazdowej.
2.	Miejsce realizacji	Brzeźno 247/212 i 247/184 (po podziale 247/2012 oraz 247/211) 247/186 droga: obręb 0071 działka 247/5, 246
3.	Wnioskodawca/Partnerzy	Gmina Brzeźno/OSP
4.	Opis problemu	Brak Centrum Kultury w Brzeźnie, które mogłoby skupiać życie kulturalne mieszkańców obszaru rewitalizacji to najczęstszej wskazywana potrzeba zgłaszana przez mieszkańców. Brak miejsca spotkań, miejsca z atrakcyjną ofertą kulturalną skierowaną dla mieszkańców, potrzeba integracji społeczeństwa. Stworzenie miejsca spotkań w wiejskiej świetlicy stanowiłby początek nowych zmian w Sołectwie zarówno w sferze infrastruktury jak i zachowań ludzkich. Problemem Sołectwa jest właśnie brak aktywności oraz integracji społeczeństwa. Przedmiotowe tereny zamieszkiwane są w większości przez byłych pracowników PGR lub lasów państwowych, obecnie są oni często bezrobotni bądź na zasiłkach. Planowany odcinek budowy drogi dojazdowej jest obecnie drogą gruntową, która jest ona mocno eksploatowana przez samochody, w związku z czym uległa zniszczeniu. Na drodze znajdują się wyboje, dziury, które w okresie jesienno-wiosenno-zimowym utrudniają przejazd użytkownikom. Ponadto brak chodnika stwarza zagrożenie dla pieszych, który byliby użytkownikami Centrum Kultury. Uruchomienie inwestycji umożliwi realizację projektów społecznych, edukacyjnych i rozwojowych.
5.	Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu:	Zaprojektowano budynek wolnostojący, częściowo podpiwniczony dwukondygnacyjny ze stromym dachem. Centrum kultury będzie obejmować salę widowiskową i szereg pomieszczeń do prowadzenia zajęć społeczno-kulturalnych. Przy sali głównej zaprojektowano zaplecze kuchenne. W budynku znajdują się również Gminna Biblioteka Publiczna. Teren wokół budynku zostanie zagospodarowany poprzez nasadzenie zieleni i budowę drogi dojazdowej oraz parkingu – 23 miejsca, w tym 2 miejsca dla osób niepełnosprawnych. Inwestycja zostanie zrealizowana na działkach: 247/212 i 247/186, powierzchnia zabudowy: 488,84m ² , powierzchnia użytkowa 592,55 m ² , kubatura 4968,00 m ³ . Przewiduje się w planowanym obiekcie organizację imprez kulturalnych różnego rodzaju warsztatów i działań aktywizujących dla mieszkańców z różnych grup wiekowych, w tym dla osób starszych oraz osób niepełnosprawnych.
6.	Komplementarność i powiązanie z innymi projektami rewitalizacyjnymi	Projekt będzie komplementarny z działaniami gospodarczo-społecznymi realizowanymi na obszarze sołectwa, w tym szczególnie z projektami dotyczącymi rozwoju zasobów ludzkich czy infrastruktury. (powiązanie projekty z innymi działaniami oraz funduszami PROW 2014-2020 Budowa targowiska – PROW Budowa dróg gminnych i chodników – PROW) Projekt jest komplementarny z projektem Dobre Wsparcie - system lokalnych usług społecznych w ramach RPZP.07.06.00 Wsparcie rozwoju usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym oraz projektem Sieć Zachodniopomorska Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej – Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej dla regionu szczecińskiego w ramach konkursu RPZP.07.03.00 Wsparcie dla utworzenia i/lub funkcjonowania (w tym wzmocnienia potencjału) instytucji wspierających ekonomię społeczną zgodnie z Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej Projekt poprzez włączenie i aktywizację społeczności lokalnej jest komplementarny w sferze problemowej z projektem głównym obejmującym działania „miękkie” pn. „Lokalny Inkubator Ekonomii

		<p>Spółecznej”.</p> <p>Projekt jest ponadto powiązany z projektem uzupełniającym Budowa placu zabaw i siłowni zewnętrznej przy boisku ORLIK, jak również Montaż dodatkowych punktów świetlnych w miejscowości Brzeźno, co przedstawiono szczegółowo w tabeli dot. komplementarności.</p> <p>Projekt jest ściśle powiązany z projektem Zagospodarowanie terenu nad jeziorem w Brzeźnie</p>	
7.	<p>Powiązanie z celami PR (x=tak)</p> <p>Cel Nr 1 x</p> <p>Cel Nr 2 x</p> <p>Cel Nr 3</p> <p>Cel Nr 4 x</p>	<p>Celem realizacji tego projektu jest wzmocnienie kapitału społecznego, który jest zdecydowanie niedostateczny. Istnieje konieczność ożywienia społecznego poprzez budowę kapitału społecznego pomiędzy mieszkańcami. Pobudzenie aktywności poszczególnych grup mieszkańców poprzez stworzenia miejsca do spotkań dzięki zmianie sposobu użytkowania i wykorzystanie wspólnych przestrzeni publicznych na cele społeczno-gospodarczo-edukacyjne. Celem jest także – poprawa dostępu do usług społecznych, kulturalnych i edukacyjnych poprzez inwestycje w infrastrukturę społeczną.</p> <p>Celem realizacji modernizacji drogi jest zmniejszenie skali negatywnych zjawisk społecznych. Inwestycje w infrastrukturę społeczną –poprawa dostępu do usług społecznych, kulturalnych i edukacyjnych. Poprawa jakości życia i bezpieczeństwa mieszkańców. Poprawi estetykę przestrzeni publicznej miejscowości.</p>	
8.	Wskaźniki produktu i rezultatu	<p>Wskaźniki produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją: 0,9954 ha + 4,2742 ha droga • liczba wspartych obiektów infrastruktury lokalizowanych na rewitalizowanych obszarach: 2 <p>Wskaźniki rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych: 1 • liczba wydarzeń kulturalnych organizowanych w roku na zrewitalizowanym obiekcie ok. 100 • liczba osób korzystających z nowo powstałej infrastruktury rocznie: ok. 500 • liczba nowo utworzonych miejsc pracy: min. 2 <p>Wskaźniki produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją: 4,2742 ha • liczba wspartych obiektów infrastruktury lokalizowanych na rewitalizowanych obszarach: 1 	
9.	Szacunkowy kosztorys do zakresu rzeczowego	2 340 000 zł (w tym 450 000 zł droga)	
10.	Źródła finansowania	RPO WZ 2014-2020, PROW 2014-2020; Norweski Mechanizm Finansowy oraz Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Środki Własne, Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014–2020; Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych, Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014-2020.	
11.	Przewidywany harmonogram realizacji projektu	Termin rozpoczęcia:	2018 r.
		Termin zakończenia:	2023 r.

KARTA PROJEKTU Nr 5		
1.	Tytuł przedsięwzięcia	Lokalny Inkubator Ekonomii Społecznej
2.	Miejsce realizacji	Sołectwo Brzeżno
3.	Wnioskodawca/Partnerzy	Wnioskodawca: Gmina Brzeżno/ Partner: Fundacja Nauka dla Środowiska
4.	Opis problemu	Ilość osób bezrobotnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym na obszarze objętym rewitalizacją utrzymuje się od lat na wysokim poziomie. Brakuje miejsc pracy dopasowanych do pracowników posiadających zintegrowane dysfunkcje oraz skutecznych metod aktywizacji zawodowej. Tradycyjne pośrednictwo pracy nie przynosi trwałych efektów, dotyczy to głównie osób zagrożonych długotrwałym wykluczeniem z rynku pracy, osób niepełnosprawnych lub osób funkcjonujących w kryzysie życiowym. Jak pokazują badania społeczne, aby uruchomić inicjatywy gospodarcze należy najpierw pobudzić kompetencje społeczne oraz uruchomić inicjatywy z obszaru ekonomii społecznej, gdzie możliwe jest zindywidualizowane dopasowanie miejsca pracy do słabszych grup pracowniczych.
5.	Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu:	Grupą odbiorców działań będą osoby fizyczne pragnące podjąć aktywność w sektorze ekonomii społecznej. Projekt przewiduje podstawowe wsparcie szkoleniowe, i doradcze mające pomóc w utworzeniu podmiotu ekonomii społecznej na obszarach objętych rewitalizacją. Następnie nastąpi opracowanie ścieżki wsparcia specjalistycznego (doradztwo biznesowe, księgowe, marketingowe), które uzupełnione zostanie o działania inkubujące oraz wsparcie finansowe.
6.	Komplementarność i powiązanie z innymi projektami rewitalizacyjnymi	<p>Projekt będzie komplementarny z działaniami gospodarczo-społecznymi realizowanymi na obszarze sołectwa, w tym szczególnie z projektami dotyczącymi rozwoju zasobów ludzkich czy infrastruktury. (powiązanie projekty z innymi działaniami oraz funduszami PROW 2014-2020 Budowa targowiska – PROW Budowa dróg gminnych i chodników – PROW) Projekt jest komplementarny z projektem Dobre Wsparcie - system lokalnych usług społecznych w ramach RPZP.07.06.00 Wsparcie rozwoju usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym oraz projektem Sieć Zachodniopomorska Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej – Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej dla regionu szczecińskiego w ramach konkursu RPZP.07.03.00 Wsparcie dla utworzenia i/lub funkcjonowania (w tym wzmocnienia potencjału) instytucji wspierających ekonomię społeczną zgodnie z Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej</p> <p>Projekt jest komplementarny z pozostałymi projektami planowanymi do realizacji na obszarach rewitalizacji Gminy Brzeżno. Skierowany jest on bowiem na rozwiązanie sytuacji problemowej, podobnie jak Zagospodarowanie terenu nad jeziorem w Brzeżnie, Budowa ścieżki rowerowej nad jeziorem w Brzeżnie, Modernizacja budynków użyteczności publicznej w gminie Brzeżno, Budowa centrum kultury w Brzeżnie wraz z modernizacją drogi na osiedlu w Brzeżnie.</p> <p>Projekt jest ponadto powiązany z projektem uzupełniającym Budowa placu zabaw i siłowni zewnętrznej przy boisku ORLIK, jak również Montaż dodatkowych punktów świetlnych w miejscowości Brzeżno</p>
7.	Powiązanie z celami PR (x=tak) Cel Nr 1 x	Celem realizacji tego projektu jest zmniejszenie skali negatywnych zjawisk społecznych poprzez zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców gminy. Projekt dąży do wzmocnienia kapitału

	Cel Nr 2 x Cel Nr 3 X Cel Nr 4	społecznego na obszarze rewitalizacji poprzez oraz podniesienia jakości życia, szczególnie mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym. Zadania odpowiadają na dążenia związane z tworzeniem instytucjonalnych, społecznych, finansowych i technicznych warunków dla prowadzenia działalności gospodarczej przez mieszkańców obszarów rewitalizowanych	
8.	Wskaźniki produktu i rezultatu	<p>Wskaźniki produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją: patrz mapa • liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem: 24 • liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem: 2 • liczba wspartych obiektów infrastruktury lokalizowanych na rewitalizowanych obszarach: 1 <p>Wskaźniki rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczba utworzonych miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych: 8 • liczba grup inicjatywnych, które wypracowały założenia co do utworzenia podmiotu ekonomii społecznej: 2 	
9.	Szacunkowy kosztorys do zakresu rzeczowego	140.000 zł.	
10.	Źródła finansowania	RPO WZ 2014-2020, Środki Własne	
11.	Przewidywany harmonogram realizacji projektu	Termin rozpoczęcia:	2018 r.
		Termin zakończenia:	2023 r.

6.2. Ogólny opis projektów rewitalizacyjnych uzupełniających

Poniżej przedstawiono uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne, mające na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową. W opisie uwzględniono wyniki warsztatów przeprowadzonych w sołectwach objętych programem. W materiale pozostawiono oryginalne pytania oraz odpowiedzi pracy grupowej wszystkich potencjalnych interesariuszy. Zapisy kart projektów wypracowano w formie pogłębionego wywiadu grupowego, według uprzednio przygotowanych pytań i „zogniskowaniu” dyskusji wokół zasadniczego obszaru rewitalizacji przy wsparciu zewnętrznego Moderatora. W trakcie prac zastosowano szeroko pojęte techniki projekcyjne, włączając w dyskusję elementy audiowizualne oraz wykonane samodzielnie przez mieszkańców mapy zasobów, których wykorzystanie miało pomóc w pełniejszym zebraniu potencjałów lokalnych. Dzięki tej metodzie zebrano oddolne przedsięwzięcia wzmacniające oddziaływanie projektów głównych.

Tabela 9. Wykaz projektów uzupełniających

Sołectwo	Obszar [typ]	Tytuł projektu uzupełniającego	Charakterystyka projektu oraz oddziaływanie na obszar rewitalizacji
Brzeżno	Rewitalizacji	Budowa placu zabaw i siłowni zewnętrznej przy boisku ORLIK.	Budowa placu zabaw i siłowni zewnętrznej przy boisku ORLIK w Brzeżnie zapewni dzieciom i młodzieży bezpieczną zabawę harmonijny i wszechstronny rozwój Integrację najmłodszej grupy społecznej. Z części powstałej infrastruktury korzystać będą mogli wszyscy mieszkańcy sołectwa. Realizacja wskazanego projektu uczyni miejscowość atrakcyjną i przyciągnie dzieci do korzystania z zabaw na świeżym powietrzu.
		Montaż dodatkowych punktów świetlnych w miejscowości Brzeżno.	Oświetlenie uliczne odgrywa istotną rolę w bezpieczeństwie ruchu publicznego. Budowa dodatkowego energooszczędnego oświetlenia zapewni mieszkańcom dobrą widoczność po zmroku czy w złych warunkach pogodowych. Miejsca które do tej pory pomimo zapalonych lamp wydawały się w ocenie mieszkańców słabo oświetlone będą widne. Po modernizacji oświetlenia ulicznego wzrośnie poczucie bezpieczeństwa mieszkańców. Ponadto realizacja wskazanego projektu uczyni miejscowość Brzeżno bardziej atrakcyjną. Nastąpi także poprawa jakości przestrzeni publicznej na terenie sołectwa.

7.

**Mechanizmy zapewnienia
komplementarności między
poszczególnymi projektami
rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy
działaniami różnych podmiotów
i funduszy na obszarze objętym
programem rewitalizacji**

W niniejszej części opracowania wskazano na wzajemne powiązania pomiędzy poszczególnymi projektami. Opisana poniżej komplementarność – to obok szczegółowej diagnozy oraz partycypacji społecznej stanowi istotny aspekt Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Brzeźno na lata 2017-2023. Zapewnienie powiązań pomiędzy poszczególnymi projektami będzie skutkowało efektywnym wykorzystaniem środków finansowych przeznaczonych na rewitalizację.

Komplementarność poszczególnych działań rewitalizacyjnych opiera się na zapewnieniu wzajemnego uzupełnienia się działań w ramach następujących płaszczyzn:

■ Komplementarność przestrzenna

Projekty rewitalizacyjne, szczegółowo przedstawione powyżej dopełniają się wzajemnie przestrzennie i zachodzi między nimi efekt synergii. Łącznie oddziałują na ten sam problem, co wpływa na spotęgowanie efektu. Sama przestrzeń objęta działaniami (obszar rewitalizacji, który pokrywa się z granicami zidentyfikowanego obszaru zdegradowanego) obejmuje cały obszar, zarówno w zakresie działań inwestycyjnych, które uwzględniają uczestnictwo w działaniach interesariuszy z całego obszaru zdegradowanego, jak również w zakresie planowanych działań o charakterze miękkim, które są skierowane do wszystkich mieszkańców obszaru.

Zaproponowane projekty oddziałują na cały obszar dotknięty kryzysem i nie prowadzą do niepożądanych efektów społecznych takich jak segregacja społeczna i wykluczenie. Cała społeczność lokalna będzie korzystać z efektów lokalnych, nikt nie będzie wykluczony, a działania są tak zaplanowane, aby objąć wszystkie grupy społeczne. Ponadto co ważne, z planowanych działań miękkich mogą korzystać również mieszkańcy innych obszarów gminy, tak aby osoby zagrożone wykluczeniem i potrzebujące wsparcia nie były wykluczone z działań i aby zachować równowagę między poszczególnymi obszarami gminy i nie doprowadzić do sytuacji, w której problemy mieszkańców obecnie zdefiniowanego obszaru nie przelały się na sąsiedni obszar.

■ Komplementarność problemowa

Planowane przedsięwzięcia dopełniają się tematycznie i w efekcie końcowym będą skutkowały kompleksowym rozwiązaniem problemów. Projekty oddziałują na każdą ze sfer, w której w wyniku diagnozy stwierdzono sytuację kryzysową i na tej podstawie wyznaczono obszar zdegradowany. Co w efekcie doprowadzi do znaczącego zmniejszenia skali występujących problemów determinujących sytuację kryzysową.

■ Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

W ramach niniejszego Programu Rewitalizacji w toku działań przygotowawczych, zaprojektowano odpowiedni system wdrażania i zarządzania programem rewitalizacji, który uwzględni strukturę zarządzania działaniami rewitalizacyjnymi w sposób kompleksowy, pozwalający na zaangażowanie i efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz zapewnia wzajemne uzupełnianie się działań poszczególnych podmiotów zaangażowanych w realizację i spójność stosowanych procedur.

■ Komplementarność międzyokresowa

Działania rewitalizacyjne zostały tak zaplanowane, aby zapewnić zachowanie ciągłości programowej polegającej na kontynuacji wsparcia udzielonego gminie w ramach polityki spójności w latach 2007-2013. Przez cały też czas realizowana jest praca ze społecznością lokalną, co odbywa się m.in. za pośrednictwem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz organizacji pozarządowych. Gmina jest w trakcie tego procesu i władze gminy są zdeterminowane, aby ten długofalowy proces zakończyć pełnym sukcesem. Rewitalizacja zdegradowanych obecnie zdegradowanych obszarów stanowi jedno z ważniejszych zadań gminy. Niniejszy Program Rewitalizacji zapewnia ciągłość działań, konsolidując w swoich ramach działania rewitalizacyjne o charakterze społecznym i urbanistycznym, wpływając na koncentrację interwencji i dzięki temu zwiększając efekty planowanych działań strategicznych, co zawarte jest w strategii rozwoju gminy.

■ Komplementarność źródeł finansowania

W ramach planowanych działań uwzględniono różne źródła finansowania dla projektów rewitalizacyjnych, ujętych w programie rewitalizacji. Wsparcie przewidziano, zgodnie z charakterem planowanych zadań i podmiotów je realizujących, uzupełniając i łącząc wsparcie, m.in. ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, ponadto planuje się udział środków prywatnych oraz środków ze źródeł krajowych (m.in. Programy Ministra Kultury) oraz w ramach Mechanizmu Norweskiego, Mechanizmu Szwajcarskiego, Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich, które to środki planuje łączyć się z wkładem własnym gminy lub podmiotów zewnętrznych zaangażowanych w realizację, zgodnie z możliwościami prawnymi.

Wartym podkreślenia jest fakt interdyscyplinarnego charakteru działań, które zostały zaplanowane w LPR. Dokument posiada indywidualne cechy (długi okres realizacji

programu rewitalizacji, konieczność ciągłego jego monitorowania i aktualizacji, szeroki udział społeczności lokalnej w procesie jego tworzenia), dlatego można stwierdzić, że porusza on różnorodne dziedziny, które mogą mieć wpływ na rozwój gminy. Źródła finansowania Lokalnego Programu Rewitalizacji znajdują się głównie poza budżetem samorządu, dlatego oczywiste jest, że będzie występować konieczność ciągłego ich pozyskiwania, a tej roli może nie sprostać sama gmina. Ważne jest, by partnerzy społeczni i gospodarczy odpowiednio te działania wspierali. Osiągnięcie zaplanowanych celów będzie możliwe bowiem tylko wtedy, gdy dojdzie do współpracy sektora prywatnego, publicznego i społecznego.

Gmina planuje wykonanie wyszczególnionych w dokumencie inwestycji w oparciu m.in. o zewnętrzne środki finansowe (stawiając nacisk na bezzwrotne dotacje), jak również o środki własne i innych podmiotów funkcjonujących w gminie, w tym prywatnych. Duży potencjał niesie ze sobą perspektywiczne zaangażowanie w rewitalizację innych partnerów, angażując tym samym dodatkowy kapitał i rozkładając ciężar finansowy rewitalizacji na różne podmioty, tym samym realizując zasadę dodatkowości środków UE.

- Do głównych źródeł finansowania projektów rewitalizacyjnych należą przede wszystkim:
 - środki Unii Europejskiej – m. in. fundusze strukturalne i inwestycyjne: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, Fundusz Spójności, Instrument Łącząc Europę, Europejski Fundusz na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich,
 - środki budżetu państwa – przewidziane na współfinansowanie projektów, jako niezależne źródło finansowania, Program Operacyjny Fundusz Inicjatyw Obywatelskich,
 - środki budżetów samorządów – wojewódzkich, powiatowych – na współfinansowanie projektów lub jako niezależne źródło finansowania,
 - inne środki publiczne – np. fundusze celowe, Mechanizm Norweski i Mechanizm Finansowy EOG,
 - środki prywatne – np. środki organizacji pozarządowych,
 - kredyty, pożyczki, obligacje komunalne i inne narzędzia i instrumenty finansowe kierowane do JST.

Ponadto poza zapewnieniem projektom komplementarności w wyżej wymienionych wymiarach, zastosowano również tzw. formułę projektów zintegrowanych. Polega ona na tym, że w przypadku realizacji projektów infrastrukturalnych, planuje się również zastosować projekty „miękkie” finansowane m.in. ze Śródków Europejskiego Funduszu Społecznego (czy innych) ukierunkowane na rozwiązywanie zdiagnozowanych

problemów społecznych występujących na podobszarach wskazanych do rewitalizacji, którym podporządkowany zostanie projekt infrastrukturalny.

Tabela 9. Komplementarność pomiędzy poszczególnymi projektami

Projekt		Komplementarność				
		Przestrzenna	Probleмова	Proceduralno- instytucjonalna	Międzyokresowa	Źródeł finansowania
Brzeźno	Projekty główne					
	Edukacja dla rozwoju mieszkańców Brzeźna	X	X		X	X
	Zrewitalizowanie przestrzeni publicznej oraz rozwój infrastruktury społecznej nad jeziorem w Brzeźnie	X	X	X		X
	Modernizacja budynków użyteczności publicznej	X	X	X		X
	Budowa Centrum Kultury w Brzeźnie wraz z modernizacją drogi dojazdowej.	X	X	X		X
	Lokalny Inkubator Ekonomii Społecznej	x	X		x	X
	Projekty uzupełniające					
	Budowa placu zabaw i siłowni zewnętrznej przy boisku ORLIK	X	X	X		x
	Montaż dodatkowych punktów świetlnych w miejscowości Brzeźno.	x	x			X

8.

Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji

Partycypacja społeczna jest wpisana w proces rewitalizacji jako fundament działań na każdym etapie tego procesu (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie), determinując jego skuteczność i efektywność. Odpowiedzialność za przeprowadzenie całego procesu w sposób partycypacyjny ponoszą lokalne władze, jednak o sukcesie można mówić dopiero wtedy, gdy zaangażowani zostaną lokalni przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe oraz mieszkańcy bez względu na wiek, status, płeć czy wyznanie. Skonsolidowanie wysiłków różnych osób, grup i podmiotów na rzecz obszaru rewitalizacji jest istotnym warunkiem sukcesu.

Obserwacja statystyczna na potrzeby badań empirycznych została prowadzona za pomocą różnych metod i technik badawczych, w zależności od postawionych celów szczegółowych oraz grupy respondentów (interesariuszy). Zrealizowano badania przy wykorzystaniu następujących trzech metod badawczych:

1. Indywidualnej ankiety bezpośredniej – z sołtysami w gminie (załącznik 1, 2, 3, 4, 5).
2. IDI – *Individual in Depth Interview*, tj. indywidualnego wywiadu pogłębionego – z osobami sprawującymi władzę w gminie (wójt, radni) (Załącznik 6, 7, 8).
3. FGI – *Focus Group Interview*, tj. zogniskowany wywiad grupowy – z lokalnymi liderami w gminie (załącznik 9, 10, 11).

Badania w terenie zrealizowano przez odpowiednio dobranych i poinstruowanych ankierów. Były to osoby starannie dobrane pod względem kompetencji, umiejętności i predyspozycji osobistych, mające dobre rozeznanie w środowisku lokalnym. Wysoka jakość i przydatność danych statystycznych została zapewniona przez włączenie w proces badawczy Animatorów Lokalnych oraz niezależnych Moderatorów – a więc osób wyłonionych z ramienia realizatorów projektu, które z jednej strony są na bieżąco odpowiedzialne za aktywizację społeczną w konkretnym regionie (i dobrze go znają), z drugiej – są niezależnymi ekspertami patrzącymi na dany obszar w sposób zobiektywizowany.

Przyjęcie powyższego sposobu postępowania w trakcie badań empirycznych było podyktowane chęcią uzyskania możliwie najbardziej rzetelnych rezultatów badawczych. Dane uzyskane w ten sposób, mają charakter zarówno ilościowy, jak i jakościowy. Taka ich specyfika pozwoliła na poddanie ich agregacji, obróbce i analizie statystycznej, ułatwiła uzyskanie informacji o zależnościach między zmiennymi (korelacje) oraz poprzez zastosowanie wystandaryzowanych narzędzi – zagwarantowała porównywalność danych uzyskanych od różnych respondentów.

Z drugiej strony, ze względu na fakt włączenia w badania empiryczne także metod jakościowych, możliwa była pogłębiona identyfikacja, analiza i ocena problemów i potrzeb społecznych oraz zidentyfikowanie potencjałów rozwojowych analizowanych

gmin, które mogłyby być trudne do ujawnienia w drodze zastosowania wyłącznie metod właściwych dla badań ilościowych czy wtórnych (analiza dokumentów zastanych i statystyki lokalnej).

Na etapie **diagnozowania** wykorzystano następujące mechanizmy partycypacji społecznej:

- ogłoszenia o realizowanych działaniach i konsultacjach umieszczane w miejscach zwyczajowo przyjętych do zamieszczania ogłoszeń (punkt lokalny, gminne i sołeckie tablice informacyjne, świetlice wiejski, strona internetowa itp.),
- badanie ankietowe przeprowadzone z przedstawicielami i przedstawicielkami wszystkich 11 sołectw z terenu gminy (załącznik 1),
- spotkania z Animatorem Lokalnym, który działał tak, by skutecznie przekonać interesariuszy do aktywnego udziału w procesie rewitalizacji z mieszkańcami gminy – łączna liczba pracy animacyjnej 65 godzin,
- spotkania z mieszkańcami gminy w liczbie 408 w celu diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej oraz wypracowania przyszłych przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- spotkania fokusowe dla wszystkich grup interesariuszy, mające na celu zdiagnozowanie sytuacji na terenie gminy i poszczególnych sołectw, ze szczególnym uwzględnieniem problemów, potrzeb, potencjału i proponowanych rozwiązań, w 2 spotkaniach każdorazowo wzięło udział około 12-15 osób (załącznik 10),
- indywidualne wywiady pogłębione z przedstawicielami władz lokalnych (załącznik 6),
- wykorzystanie efektów dotychczasowej pracy Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES), w tym m.in. wykorzystanie przygotowanej przez OWES diagnozy lokalnej czy współpraca przy wprowadzaniu narzędzi partycypacji społecznej, np. inicjatywa lokalna.

Na etapie **programowania** wykorzystano następujące mechanizmy partycypacji społecznej:

- uruchomienie i prowadzenie lokalnego punktu konsultacyjnego na terenie gminy, w którym dyżur pełnił Lokalny Animator, który udzielał informacji na temat procesu rewitalizacji oraz przyjmował propozycje w ramach inicjatyw lokalnych,
- przygotowanie map zasobów i potrzeb opracowanych bezpośrednio przez mieszkańców każdego sołectwa,
- wizje lokalne (spacery badawcze), podczas których mieszkańcy i mieszkanki, oraz osoby odpowiedzialne za przygotowanie programu rewitalizacji mieli okazję obejrzeć teren gminy i zgłaszać swoje uwagi oraz opinie bezpośrednio w miejscu, na temat którego toczyła się dyskusja, łączna liczba godzin zrealizowanych w ramach spacerów 127 godzin ,
- praca wolontariuszy w ramach realizowanych przedsięwzięć inwestycyjnych na terenie gminy o łącznej liczbie 850 godzin,
- spotkania animacyjne dla wszystkich grup interesariuszy organizowane na poziomie sołectw, mające na celu pobudzenie aktywności i włączenie ich do realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych, o łącznej liczbie 593 godzin,
- warsztat dla wszystkich grup interesariuszy, służący wypracowaniu wizji gminy po rewitalizacji (w 2023 roku). Następnie wyznaczono i spisano główne cele, jakie w obszarach specjalizacji stawiane są przed procesem rewitalizacji.

Po uchwaleniu „Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Brzeźno na lata 2017-2023” rekomenduje się dalsze włączanie w działania wszystkich grup interesariuszy procesu.

Na etapie **wdrażania** rekomenduje się wykorzystanie następujących mechanizmów partycypacji społecznej:

- powołany zostanie zespół ds. rewitalizacji reprezentujący różne grupy społeczne i różne grupy interesariuszy, sposób wyboru członków zespołu również uwzględnić będzie partycypację społeczną, głównym zadaniem powołanego zespołu będzie m.in. weryfikacja podejmowanych działań rewitalizacyjnych,
- wzmacnianie roli liderów lokalnych do aktywizacji biernych mieszkańców gminy przy wykorzystaniu sektora pozarządowego i działań realizowanych przez Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej,
- aktywizacja postaw obywatelskich i społecznych – zapewnienie dzięki współpracy z Ośrodkiem Wsparcia Ekonomii Społecznej, tj. np. aktywne coroczne konsultacje programu współpracy z organizacjami pozarządowymi, wprowadzanie i realizacja narzędzi przewidzianych w Ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności

pożytku publicznego i wolontariacie (Dz.U. 2003 Nr 96 poz. 873 z późniejszymi zmianami),

- sfera gospodarcza/przedsiębiorczość w zależności od pojawiających się problemów na terenie gminy i proponowanych zmian.

Na etapie **monitorowania** rekomenduje się wykorzystanie następujących mechanizmów partycypacji społecznej:

- powołany zostanie zespół ds. rewitalizacji reprezentujący różne grupy społeczne i różne grupy interesariuszy, sposób wyboru członków zespołu również uwzględnić będzie partycypację społeczną, którego zadaniem będzie weryfikacja podejmowanych działań rewitalizacyjnych i stopnia realizacji założeń LPR oraz wprowadzania ewentualnych działań naprawczych,
- możliwość zgłaszania przez mieszkańców wniosków o zmianę Lokalnego Programu Rewitalizacji weryfikowanych przez Radę Gminy Brzeźno.

Tabela 10. Harmonogram realizacji projektów głównych i uzupełniających

Tytuł projektu	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Projekty główne							
Edukacja dla rozwoju mieszkańców Brzeźna							
Zrewitalizowanie przestrzeni publicznej oraz rozwój infrastruktury społecznej nad jeziorem w Brzeźnie							
Modernizacja budynków użyteczności publicznej							
Budowa Centrum Kultury w Brzeźnie wraz z modernizacją drogi dojazdowej.							
Lokalny Inkubator Ekonomii Społecznej							
Projekty uzupełniające							
Budowa placu zabaw i siłowni zewnętrznej przy boisku ORLIK.							
Montaż dodatkowych punktów świetlnych w miejscowości Brzeźno.							

9.

System realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji

Zarządzającym Programem w imieniu gminy będzie Wójt przy pomocy Zespołu ds. Rewitalizacji. Zespół zostanie powołany stosownym Zarządzeniem Wójta i w jego skład wchodzi:

- 2 przedstawicieli Wójta – w tym Pełnomocnik ds. Lokalnego Programu Rewitalizacji, który będzie przewodniczył pracom Zespołu,
- 2 przedstawicieli Rady Gminy,
- 2 przedstawicieli organizacji pozarządowych działających na terenie obszaru rewitalizowanego,
- 2 przedstawicieli przedsiębiorców,
- inne osoby wskazane przez Wójta.

Zespół ds. Rewitalizacji opracuje swój regulamin. Jego pracami będzie kierował Pełnomocnik ds. Lokalnego Programu Rewitalizacji. Zespół nadzoruje skuteczność i jakość realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji. Do zadań Zespołu będzie należało w szczególności:

- przygotowywanie rocznych sprawozdań z realizacji LPR,
- przedkładanie Radzie Gminy propozycji zmian w treści Lokalnego Programu Rewitalizacji,
- zapoznanie się z uwagami Rady Gminy dotyczącymi rocznego sprawozdania z realizacji LPR,
- opiniowanie wniosków przedkładanych przez Partnerów Projektów dotyczących zadań realizowanych w ramach obszaru rewitalizowanego,
- przygotowanie i zatwierdzenie Planu Komunikacji LPR,
- monitoring i ewaluację LPR,
- podejmowanie decyzji odnośnie regulaminu prac Zespołu, wyboru sekretarza, itp.,
- inne określone w Regulaminie i mające znaczenie dla realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji.

10.

**System monitoringu skuteczności
działań i system wprowadzania
modyfikacji w reakcji na zmiany
w otoczeniu programu**

Monitoring stanowi kluczowy element procesu zarządzania Lokalnym Programem Rewitalizacji. Jest to proces polegający na systematycznym zbieraniu, analizowaniu i raportowaniu ilościowych i jakościowych danych, opisujących postępy i efekty realizowanych w Programie zadań. Celem monitoringu jest efektywna ocena realizacji zawartych w przedmiotowym dokumencie założeń, dostarczenie informacji na temat rzeczowego i finansowego stopnia realizacji projektów rewitalizacyjnych, ocena tego procesu oraz określenie występujących trudności. Odpowiedni system monitorowania Programu Rewitalizacji zapobiega ewentualnej dezaktualizacji jego założeń.

Za wdrażanie i monitoring Lokalnego Programu Rewitalizacji odpowiadać będzie:

- Wójt Gminy – jako operator procesu rewitalizacji,
- powołany w tym celu Zespół ds. Rewitalizacji.

Monitoring w programie rewitalizacji odbywać się będzie w oparciu o dwa systemy:

- system monitoringu i oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych, w tym:
 - monitoring projektów,
 - monitoring realizacji celów programu rewitalizacji,
- system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w obszarze rewitalizacji, w gminie lub uwarunkowania zewnętrzne.

Ocena skuteczności Programu zostanie dokonana w oparciu o wskaźniki, przy ustalaniu których uwzględnione zostały cele programu rewitalizacji i wnioski z pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji. Zaproponowano do oceny skuteczności Programu trzy poniżej wymienione typy wskaźników:

- **wskaźniki produktu (WP)** – są to wskaźniki zagregowane, przedstawiające materialne zmiany w obszarze jakie są potrzebne np. liczba szkoleń, liczba miejsc spotkań mieszkańców czy też liczba nowych miejsc pracy,
- **wskaźniki rezultatu bezpośredniego (WRB)** – wskaźniki zagregowane, odnoszące się do bezpośrednich, sumarycznych efektów realizowanych projektów, np. liczba mieszkańców posiadających umiejętność obsługi komputera, liczba mieszkańców uczestniczących w wspólnych imprezach kulturalno-rozrywkowych lub liczba osób zatrudnionych w nowych miejscach pracy w danym obszarze.
- **wskaźniki oddziaływania (WO)** – wskaźniki przedstawiające efekty w dłuższej perspektywie, mierzące realizację celów głównych programu rewitalizacji, na których realizację składa się wiele działań, także tych, gdzie efekty są odroczone

w czasie. W tym zakresie przeprowadzona zostanie. sumaryczna ocena wskaźników wykorzystanych w procesie delimitacji obszarów zdegradowanych. Jednoczesna obserwacja wszystkich sfer procesu rewitalizacji tj, społecznej, gospodarczej, infrastrukturalnej, środowiskowej oraz funkcjonalno-przestrzennej pozwoli na ocenę skuteczności i komplementarności prowadzonych działań.

Wymienione wskaźniki, zostały przyjęte jako mierniki przeprowadzania procesu rewitalizacji i spełniają następujące warunki:

- Trafności – czyli dostosowanie wskaźnika do charakteru przedsięwzięcia i oczekiwanych rezultatów jego realizacji;
- Mierzalności – powinny być wyrażone w wartościach liczbowych, umożliwiając ich weryfikację;
- Wiarygodności – czyli takie zdefiniowanie wskaźnika, które nie powoduje trudności z jego weryfikacją;
- Dostępności – powinny być łatwe do wygenerowania.

Monitoring realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Rąbino w perspektywie 2023 roku będzie prowadzony będzie na czterech poziomach :

- monitoring i analiza realizacji celów programu – będzie prowadzony w sposób ciągły w całym okresie objętym programem przy pomocy wskaźników oddziaływania. Obserwacje i analizy wskaźników będą wykonywane cyklicznie zgodnie z ustaloną częstotliwością. Mając na uwadze, że zmiany w obszarze rewitalizacji wymagają czasu, monitoring odbywać się będzie w odstępach rocznych. Pozwoli to na zebranie niezbędnych danych i analizę zaobserwowanych zmian. Ważnym elementem tej formy monitoringu będzie analiza efektu synergii i komplementarności między działaniami oraz diagnoza przyczyn problemów w uzyskaniu zakładanych efektów programu.
- monitoring projektów – będzie prowadzony na bieżąco, a jego realizacja odbywać się będzie poprzez analizę zgodność jego przebiegu z założonym harmonogramem, budżetem i zakładanymi efektami. Obserwacji podlegać będą zarówno efekty w postaci produktów, zwłaszcza w projektach, gdzie istotnym komponentem jest infrastruktura. Jak również rezultaty bezpośrednie projektów, a więc skutki dla mieszkańców obszarów rewitalizacji. Bieżący monitoring projektów będzie prowadzony w oparciu o kartę monitorowania projektu stanowiącą załącznik Nr 12.
- weryfikacja wskaźników – monitoring właściwego doboru wskaźników produktu i rezultatu dla każdego przedsięwzięcia. Dobór wskaźników musi być zgodny

z instrukcją dotyczącą przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014-2020, wydanej przez Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego w Szczecinie w 2016 r.

- raportowanie wyników – co najmniej raz w roku wymagane jest przedstawienie Radzie Gminy do akceptacji przez Wójta Gminy (Zespół ds. Rewitalizacji) sprawozdania z realizacji Programu Rewitalizacji. W sprawozdaniu zostaną przedstawione istotne informacje o stopniu realizacji Programu, ze szczególnym uwzględnieniem przyjętych wskaźników (Rada Gminy po zapoznaniu się z tym sprawozdaniem będzie mogła podjąć uchwałę o wprowadzeniu ewentualnych zmian lub aktualizacji LPR). Monitoring realizacji celów programu rewitalizacji będzie prowadzony w sposób ciągły w całym okresie objętym programem przy pomocy wskaźników oddziaływania. Obserwacje i analizy wskaźników będą wykonywane cyklicznie zgodnie z ustaloną częstotliwością. Mając na uwadze, że zmiany w obszarze rewitalizacji wymagają czasu, monitoring odbywać się będzie w odstępach rocznych. Pozwoli to na zebranie niezbędnych danych i analizę zaobserwowanych zmian. Ważnym elementem monitoringu będzie analiza efektu synergii i komplementarności między działaniami oraz diagnoza przyczyn problemów w uzyskaniu zakładanych efektów programu.

Monitoring projektów będzie prowadzony na bieżąco, a jego realizacja odbywać się będzie poprzez analizę zgodność jego przebiegu z założonym harmonogramem, budżetem i zakładanymi efektami. Obserwacji podlegać będą zarówno efekty w postaci produktów, zwłaszcza w projektach, gdzie istotnym komponentem jest infrastruktura. Jak również rezultaty bezpośrednie projektów, a więc skutki dla mieszkańców obszarów rewitalizacji.

System monitorowania (załącznik 12) opierać się będzie na wskaźnikach przypisanych zgodnie z ich znaczeniem do celów wyznaczonych w Lokalnym Programie Rewitalizacji. – Tabele wskaźników monitorowania z diagnozy (patrz diagnoza rozdz. 3) oraz wskaźniki produktu z kart projektów (rozdz. 6). Wskaźniki zaprojektowano z myślą aby, aby jednocześnie oceniały realizację projektów jak również realizację przyjętych celów programu. Do każdego celu przypisano maksymalną liczbę punktów jaką można w wyniku ocen poszczególnych wskaźników:

- dla celu pierwszego – 25 punktów,
- dla celu drugiego – 25 punktów,
- dla celu trzeciego – 25 punktów,
- dla celu czwartego – 25 punktów.

Osiągnięcie zakładanego celu punktowego jest możliwe na dwa sposoby:

- poprzez osiągnięcie oczekiwanej wartości wskaźnika podstawowego o najwyższej wadze oraz kilku wskaźników o niższej wadze,
- poprzez osiągnięcie oczekiwanych wartości dla wszystkich wskaźników o niższej wadze.

Najwyższą wagę przypisano wskaźnikom, których wybór wynika bezpośrednio z pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji oraz oceny wskaźników delimitacji ze względu na wewnętrzne zróżnicowanie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego. Pozostałe wskaźniki mają przypisane wagi w zależności od znaczenia dla realizacji celu. Przypisanie punktów do poszczególnych wskaźników odbywać się będzie na zasadzie obserwacji zmian i porównanie z przyjętymi wcześniej kryteriami oceny. W przypadku braku pozytywnych zmian dla danego wskaźnika zostanie przyznane 0 punktów. Punkty wynikające z wag będą przyznawane w ocenie, jeśli założona dla danego wskaźnika tendencja będzie występować. Uzyskanie 100 punktów na koniec realizacji programu byłoby idealnym rozwiązaniem, lecz i niższe wyniki będą świadczyły o sukcesie. W procesie monitoringu i oceny programu ważna jest komplementarność przestrzenna w realizacji poszczególnych celów. Wiąże się to z koniecznością jednoczesnej oceny wszystkich przyjętych celów w programie. Podstawą oceny kompleksowości przeprowadzonej interwencji będzie osiągnięcie przynajmniej 60% punktów w każdym celu (załącznik 12).

Tabela 11. Wskaźniki monitorowania lokalnego programu rewitalizacji

Wskaźniki	Brzeżno	mediana	Brzeżno	Cel 1	Cel 2	Cel 3	Cel 4
	Wartości bazowe 2017		Wartości docelowe 2023	Powiązanie z celami programu/wagi			
x1	7,3661	7,3661	S 10%		15		
x2	7,0313	6,9767	S 15%			25	
x3	1,6741	1,5060	S 20%		10		
x4	403,4	4519,0200			x		
x5	43,8500	38,8000		x			
x6	3,0134	2,1583				x	
x7	21,6518	16,8675	S 5%	5			
x8	30,1587	27,2727	S 20%	10			
x9	23,7726	21,2861					x
x10	0,5178	0,0526	S 10%	10			
x11	7,0000	5,0000					x
x12	0,0000	7,0000				x	
x13	0,1116	0,2976	W 30%				25
x14	0,3348	0,2976					x

Oznaczenie w tabeli: W – wzrost, S – spadek x – powiązanie wskaźnika z celem programu

Obliczenia zmiany wartości wskaźnika od wartości początkowej o procent wskazany w komórce, w przypadku początkowej wartości zerowej podano wartość o którą powinien dany wskaźnik wzrosnąć lub zmaleć

Legenda:

x1 - Korzystający z pomocy społecznej na 100 mieszkańców

x2 - Odsetek bezrobotnych [%]

x3 - Przestępstwa na 100 mieszkańców

x4 - Wielkość zasiłków pomocy rodzinie w przeliczeniu na rodzinę [zł]

x5 - Wynik egzaminów w szkołach [%]

x6 - Liczba zarejestrowanych przedsiębiorstw na 100 mieszkańców

x7 - Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym [%]

x8 - Odsetek osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych [%]

x9 - Przeciętna powierzchnia użytkowa lokalu na osobę (w m kw.)

x10 - Odsetek mieszkań popegeerowskich w ogólnym zasobie mieszkaniowym [%]

x11 - Dobowa liczba połączeń transportem publicznym PKS

x12 - Czas dojazdu do przedszkola [minuta]

x13 - Liczba placów zabaw na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym

x14 - Liczba zorganizowanych miejsc spotkań młodzieży na otwartym powietrzu na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym

Cel rewitalizacji 1. Wzmocnienie kapitału społecznego na obszarze rewitalizacji poprzez aktywizację mieszkańców.

Cel rewitalizacji 2. Zmniejszenie skali negatywnych zjawisk społecznych.

Cel rewitalizacji 3. Wzrost aktywności gospodarczej i zawodowej.

Cel rewitalizacji 4. Inwestycje w infrastrukturę społeczną – poprawa dostępu do usług społecznych, kulturalnych i edukacyjnych.

Zestawienie wskaźników diagnozy/monitoringu

Tabela 12. Zestawienie wskaźników diagnozy/monitoringu

Sołectwa	OBSZAR SPOŁECZNY					OBSZAR GOSPODARCZY			OBSZAR TECHNICZNY		OBSZARY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNY			
	x1	x2	x3	x4	x5	x6	x7	x8	x9	x10	x11	x12	x13	x14
Brzeźno	7,37	7,03	1,67	403,39	43,85	3,01	21,65	30,16	23,77	0,52	7,00	0,00	0,11	0,33
Chomętowo	4,65	6,98	1,16	3683,14	36,30	1,16	10,47	0,00	23,78	0,00	2,00	15,00	0,00	1,16
Karsibór	9,35	6,47	2,16	4676,76	61,80	2,16	12,95	55,56	21,70	0,00	3,00	15,00	0,00	0,00
Koszanowo	7,10	4,37	0,55	4733,51	27,98	1,64	17,49	0,00	18,90	0,12	4,00	10,00	0,00	0,00
Pęczeryno	7,53	6,63	1,51	4519,02	63,20	2,11	16,87	27,27	21,29	0,00	7,00	7,00	0,30	0,60
Pótlchleb	3,06	7,14	2,04	2327,56	58,90	3,06	21,43	57,14	23,84	0,00	2,00	5,00	1,02	0,00
Przyrzecze	7,32	4,88	1,22	4844,90	0,00	2,44	19,51	0,00	18,95	0,05	0,00	15,00	1,22	0,00
Rzepczyno	5,06	2,98	3,57	5718,66	79,15	2,38	19,05	10,00	16,74	0,00	5,00	15,00	0,30	0,30
Słonowice	7,78	8,00	1,78	4149,17	38,80	1,56	15,78	50,00	19,38	0,25	7,00	7,00	0,22	0,44
Więclaw	9,85	13,64	0,00	2376,29	18,00	3,03	12,88	33,33	21,71	0,11	5,00	3,00	0,76	0,00
Wilczkowo	10,93	9,84	1,09	6245,40	37,30	0,00	12,57	22,22	19,00	0,40	7,00	5,00	0,55	0,55
mediana	7,37	6,98	1,51	4519,02	38,80	2,16	16,87	27,27	21,29	0,05	5,00	7,00	0,30	0,30

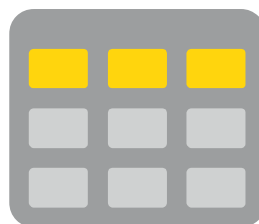
Oznaczenia wskaźników jak w tabeli powyżej

Spis map

Mapa 1. Podział gminy Brzeżno na jednostki analityczne – sołectwa.....	28
Mapa 2. Koncentracja zjawisk negatywnych sfery społecznej w sołectwach gminy Brzeżno ^a	34
Mapa 3. Koncentracja zjawisk negatywnych sfery gospodarczej w sołectwach gminy Brzeżno	37
Mapa 4. Koncentracja zjawisk negatywnych sfery technicznej w sołectwach gminy Brzeżno	40
Mapa 5. Koncentracja zjawisk negatywnych sfery funkcjonalno-przestrzennej w sołectwach gminy Brzeżno.....	43
Mapa 6. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego w gminie Brzeżno	46
Mapa 7. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego i rewitalizacji w gminie Brzeżno.....	52
Mapa 8. Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji w podziale na działki w gminie Brzeżno	53
Mapa 9. Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji Brzeżno	59

Spis tabel

Tabela 1. Wybrane wskaźniki społeczno-gospodarcze dla gminy Brzeźno na tle powiatu świdwińskiego	7
Tabela 2. Przykładowe wskaźniki diagnozy zjawisk kryzysowych	22
Tabela 3. Wskaźniki sfery społecznej w sołectwach gminy Brzeźno	33
Tabela 4. Wskaźniki sfery gospodarczej w sołectwach gminy Brzeźno	36
Tabela 5. Zestawienie wskaźników sfery technicznej w sołectwach gminy Brzeźno	39
Tabela 6. Zestawienie wskaźników sfery funkcjonalno-przestrzennej w sołectwach gminy Brzeźno	42
Tabela 7. Charakterystyka obszaru zdegradowanego w gminie Brzeźno	45
Tabela 8. Obszar rewitalizacji na tle sytuacji w gminie Brzeźno	51
Tabela 9. Komplementarność pomiędzy poszczególnymi projektami	87
Tabela 10. Harmonogram realizacji projektów głównych i uzupełniających	93
Tabela 11. Wskaźniki monitorowania lokalnego programu rewitalizacji	101
Tabela 12. Zestawienie wskaźników diagnozy/monitoringu	103

Spis rysunków

Rysunek 1. Schemat diagnozy sytuacji wewnętrznej w gminie na potrzeby rewitalizacji	18
Rysunek 2. Schemat wyznaczania obszaru zdegradowanego	20
Rysunek 3. Schemat wyznaczania obszaru rewitalizacji	25

Spis załączników

- Zał. 1. Kwestionariusz ankiety sołtysi
- Zał. 2. Karta realizacji badań sołtysi
- Zał. 3. Makieta zliczeń sołtysi
- Zał. 4. Wskazówki do makiety zliczeń sołtysi
- Zał. 5. List przewodni sołtysi
- Zał. 6. Scenariusz IDI władze
- Zał. 7. Instrukcja IDI władze
- Zał. 8. Karta realizacji badań władze
- Zał. 9. Instrukcja FGI lokalni liderzy
- Zał. 10. Scenariusz FGI lokalni liderzy
- Zał. 11. Karta projektu FGI
- Zał. 12. Karta Monitoringu
- Zał. 13 Mapa Gminy w skali 1:5000
- Zał. 14 Dane źródłowe
- Zał. 15 Metodyka partycypacyjna

Spis literatury

- Statystyczne Vademecum Samorządowca, Główny Urząd Statystyczny, 2016, Warszawa.
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Brzeżno na lata 2016-2025, 2016, Brzeżno.
- Strategia Rozwoju Gminy Brzeżno na lata 2014-2022 (z perspektywą na lata 2023 – 2027), 2014, Brzeżno.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Brzeżno (uwzględniające zmianę). 2012, Brzeżno.
- Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, Dz.U. 2015 poz. 1777.
- Zasady realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020 opracowane przez Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020.